

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЅЪАТИ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ГАЗЕТА 1956 ЙИЛ
4 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1987
ЎИЛ

14 АВГУСТ
№ 33 (2929)
ЖУМА

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ
ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МАДАНИЯТ
МИНИСТРЛИГИНИНГ ОРГАНИ

СЎЗ ПЛЕНУМ ҚАТНАШЧИСИГА

Комил ЯШИН, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони

ХАЛҚ ТАШВИШИ БИЛАН ЯШАЙЛИК

10 август куни Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг VI пленуми бўлиб ўтди. «КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июль Пленуми қарорлари асосида экономикани бошқаришни тубдан қайта қуришни таъминлаш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида» Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг биринчи секретари Н. Б. Усмонов ўз сўзига қўшилди.

«Республика партия ташкилотининг КПСС Марказий Комитетининг «Партияга қабул қилинган партия сафларини мустахкамлаш борасида Тошкент область партия комитетининг ишларида жиддий камчиликлар тўғрисидаги қарордан келиб чиқадиган вазифалари», масаласи юзасидан Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишев сўз қилди.

Мухбиримиз пленум қатнашчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Комил Яшин ва Ўзбекистон Рассомлар союзининг раиси Ваҳодир Жалолов билан учрашиб, таассуротларини сўзлаб беришни илтимос қилди.

Пленум залида ўтириб эканман, докладларни эшитиб кўриш билан тинч-тих-тих. Республиканинг кейинги йилларида катта ишлар амалга оширилади. Лекин ҳали камчиликларимиз ҳам кўп. Камчиликлар пленум залида очинг-ошқора айтилади. Бу қувончли ҳол албатта. Чунки ишимизга таъкидлий мурожабатда бўла бошлаганимиз, камчиликларимизни тан ола билганимизнинг ўзи ҳам қайта қуришни шарофати.

Мен ёзувчи бўлганим учун кўпроқ пленум адиблар олдига қўйган вазифалар ҳақида гапирмоқчиман. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев оммавий ахборот воситалари ва ижодий союзлар раҳбарлари билан бўлган учрашувда ёзувчилар олдига турган вазифалар тўғрисида гапириб: «...Биз бошлаб юборган катта ишга уни тушунмай сависидаси билан жавоб бера бошласалар, бизга бундай жавобнинг кераги йўқ. Ҳаммаси яхшилаб кетиши, етилсин. Ана ўзинида шундай асарлар чиқадими, уларни бир марта ўқиб ёки кўриб биз ёзда сақлаб қола оламиз, улар биз билан қолади ва кўп йилларга йўл кўрсатиб беради», деган эди.

Мен бу гаплар ниҳоятда ҳаётини эканлигини пленумдан сўнг яна бир бор ҳис этдим.

Ҳўш, биз — адиб ва санъаткорлар қайта қуришлар даврига нималар қилаемиз? Ёзувчиларимиз ижтимоий ҳаётга актив аралаша бош-

қайта қуриш ҳақида ваъзхонлик қилаемиз, лекин ҳали орамизда эскича ишлаб, эскича яшаб келадиган одамлар анчагина. Шуниси ачинарлики, бунадайлар раҳбарлик лавозимларида ишлатилганлар ўртасида ҳам учраб туради. Уларнинг онгини ўзгартирмай туриб, қайта қуришни тўла амалга ошириб бўлмайди. Одамлар онгини ўзгартириш эса биринчи навбатда журналистлар ва ёзувчиларнинг ишидир. Аммо биз бу вазифани тўла бажарганимиз дея олмаймиз. Эртан Н. Б. Усмонов ўз сўзида шу масалага алоҳида тўхталиб ўтди:

«Бу ишда оммавий ахборот ва пропаганда органлари муҳим роль ўйнайди. Афсуสки, журналистлар корпсузия ишларини секинлик билан қайта қуроқда, уларнинг ҳаракатларида ҳали ҳужумкорлик, ишчанлик, оперативлик, конкретлик, экономика проблемалари янгича танқидий назар ва айниқса шуниси ташвишланарлики, билимдонлик еттишмайди.»

Шундай экан, ҳали ёзувчиларнинг ҳам, санъаткорларнинг ҳам, журналистларнинг ҳам олдига катта вазифа турғубди. Улар қайта қуриш учун курашини олдинги сафда бўлмоғи керак.

Биз ёзувчиларнинг яна бир камчилигимиз—халқ орасида жуда оз бўлаемиз. Аслида эса ёзувчи ҳақида меҳнатнашлар ҳузурда бўлиши, уларнинг дарди, ташвишлари билан яшаши керак. Шунда асарларимиз янада халқчил, ўқиниб бўлади.

Яна бир нарсани таъкидлаш жоиз. Кейинги пайтда матбуот — саҳифаларида таъкидлий материаллар бироз кўпайиб кетди. Тўғри, бизга таъкид керак. У ишларимизнинг яхшиланганига ёрдам беради. Аммо яхши томонларимизни ҳам кўрсата болайлик. Республиканида ҳалол меҳнат билан донг таратаётган инсонлар кўп. Улар ҳақида роман, қисса, дoston, очерклар ёзишимиз керак.

Биз бутун ўтириб олиб

Баҳодир ЖАЛОЛОВ:

ЭКОНОМИКАНИ БОШҚАРИШ—ХАММАНИНГ ИШИ

Бугун амалга ошираётган ҳар бир ишимизда иқтисодий руҳ ва чуқур янгиликни сезилмагани бизни гоят қувонтиради. Эндилкида экономикани бошқаришни тубдан қайта қуришга киришдик. Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг VI пленуми КПСС Марказий Комитетининг июль (1987 йил) Пленуми белгилаган тадбирларни бажариш вазифаларини муҳофаза этди.

Масалага реаллик ва ошкоралик билан ёндашишнинг мана гоят мақбул бўлиди. Ахир биз дardимизни яхшириб шу аҳолига тушамиз! Шунинг учун ҳам бугун пленум материалларида таъкидланганидек, мамлакатимизда экономикаси таҳлилчи ҳолатга келди. Республиканида экономикасидаги аҳоли эса давлатдан қарзлар, еттишмачиликлар, камчиликлар билан характерланаётди.

Бугун ошқоралик биз учун сув ва ҳаводай зарур бўлиб қолганини чин дилдан ҳис этдим. Агар масалага шу нуқтан назардан қарамас эканмиз, камчиликлар кўз олдимизда бутун бўй-баста билан гаделанмайди, экономикаси орқага тортаётган сабаблар очиб ташланадими. Навбатдаги пленумда эса экономикаимизнинг ҳолоқ жаҳаллари, социал соҳадаги сусаткичлар ва мавжуд аҳоли сабабчилари аниқ кўрсатиб ўтилди!

Экономика фақат ишлаб чиқариш билан боғлиқ кишилар учунгина тааллуқли соҳа эмас. Унинг муаммоларини ҳал этишга ҳар бир олим, хизматчи ва ижод киши ҳам ўз ҳиссасини қўшиши лoзим. Масалан, бугунги шаҳар кийфасини ўзгартириш, кундалик зарур бўладиган буюмларни безаш биз, рассомлар зиммасидаги муҳим ишлардан бири. Ундан ҳам муҳим вазифалик бор. Биз мўл-кўлчилик яратувчилар образларини чизганимиз керак. Кўриниб турибдики, Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг VI пленуми биз ижод ахли зиммасига катта вазифалар юкляди. Бу вазифаларни пленум рўҳида, қайта қуриш талаблари асосида бажара олсак, пертиямиз, халқимиз олдига ўз бурчимизни адо этган бўламиз.

ФЕСТИВАЛГА ТАЙЁРГАРЛИК

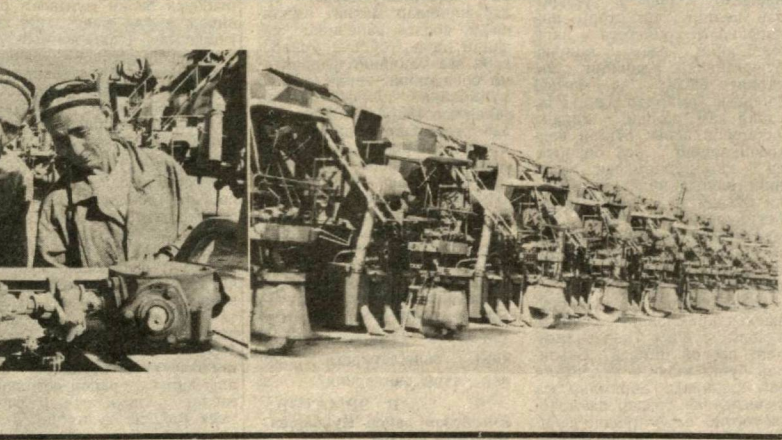
Шу йил 20—26 сентябрь кунлари Тошкентда Ўзбекистон ССР Театр арбоблари союзини ташаббус билан республиканида биринчи марта республика кўнрақ театрларининг фестивали бўлиб ўтади. Шу муносабат билан яқинда Театр арбоблари союзига фестиваль ташки-

лий комитетининг мажлиси бўлиди. Унда фестивалга тайёргарлик ишлари ва масалалари кўриб чиқилди. Мажлисини республика Театр арбоблари союзини правлениси раиси, фестиваль ташкилий комитетини раҳбари, СССР халқ артисти Б. Қориева олиб борди.

Ўза чеганкасини сифатли ўтказиш мўл ҳосил еттиришда муҳим агротехника омилларида хисобланади. Ильяч районидан «Октябрь 60 йиллиги» совхозини пахтакорлари бу тадбирини ўз вақтида ўтказиш учун механизмлардан уюмла фойдаланмоқдалар. Шу билан бир қаторда йнғим-терим агрегатларини мавсумга пухта созилаб қўйишга катта эътибор бермоқдалар.

СУРАТЛАРДА: ўзани механизмлар ёрдамида чеганка қилиш; бригада бошлиғи Эгамберди Холатов меҳнаткорлар Лафас Алминов билан ҳосил чўғини чамалаб кўрмоқда; ремонтчи-слесарлар Х. Тўйчиев, А. Гаффаров, А. Қурбоновлар иш устида; пахта териш машиналари мавсумга шай.

А. ТУРАЕВ фотолари

ТОЛА СИФАТИ

Ульянов номидаги совхоз бир вақтлар Усмон Юсупов районидангина эмас, областда ҳам илғор хўжаликлардан хисобланади. Бироқ кейинчалик рўй берган кузуболамчиликлар, қўшиб ёзишлар оқибатида совхознинг шухрати сўнди. Сўнгги уч йил ичиде хўжаликда уч раҳбар алмашди. Лекин бирортаси ҳам қолақликнинг туб сабабларини аниқлаб, ҳосилдорликни ошириш, хўжаликнинг олдинги мавқени тиклашининг урдадан чиқа олмайди.

Бу йил совхозга малакали мутахассис, партия-совет ташкилотларида ишлаб катта тажриба ортирган кадр Муродулло Саидов директор қилиб тайинланди. У ишчи кадрларини танилаш, жой-жойига қўйишдан бошлади. Қишлоқ хўжалиқидан яхши ҳабардор бўлмаган, пахтачилик илмини чуқур билимаган бригада ва бўлим бошқарувчилари ўзинга олиб маълумотли мутахассис-агрономлар тайинланди. Илдан чиққан экин майдонлари пахтачилик бригадаларига йиқилди, алмашқаб экин қатъий йўлга қўйилди. Дарди ҳамма бўлим ва бригадаларда оилавий, авено, коллектив нуддати юқорий этилди. Топширилган иш учун талабчилик кўйайтирилди. Шу билан бир қаторда далада меҳнат қилаётганларга гам-хўрлик кўрсатиш биринчи ўринга қўйилди.

Ҳозир дала шийпонлари деҳқонларнинг ҳақиқий оромгоҳи. Қишлоқ бадий ҳаваскорлик тўғрисида қатнашчилари шийпонларга бориб, деҳқонларга концертлар қўйиб беришмоқда. Вақти-вақти билан далаининг ўзиде кинофильмлар намойиш қилинмоқда.

Чунки чўл шариатида меҳнат қилишнинг ўзига ҳос қийинчиликлари бор. 45 деярди директор. — Айниқса, ҳарорат 40—45 градустига етгайган шу кунларда далада ўза ўстириш тошда туқ ундириб каби машаққатли иш. Зеро, ту ҳақда Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленумида ҳам алоҳида таъкидланди. Ҳамма жойда айниқса, чўл зоналари сифатини тақомиллаштириш учун энг аввал нудратини тақомиллаштиришнинг моддий талаб-эҳтиёжларини қондириш лoзимлиги кўрсатиб ўтилди. Биз шунинг ҳисобига олиб, деҳқонларимизнинг унумли меҳнат қилишлари учун лoзим бўлган барча шарт-шароитларини яратиб беришга ҳаракат қилишимиз.

Хўжалик далаларида бўлганимизда директорлар сўзларига ишонч ҳосил қилдик. Ўза қатор оралиғига ишлов бераётган механизаторлар, ағатларга оби-тобиде сув таратган деҳқонлар тиним билишмайди. Ҳаммаси ҳам саратнинг иссини назар-

писанд этмай хўжаликни қолақликдан чиқариш йўлида иш юриятади. Мавлонберди Оллобердиев тажрибали деҳқонлардан. У 10 йил бригадирлик қилган. Ети йилдан бунён эса бўлим бошқарувчиси бўлиб ишлаб келаяти. Бу йил у раҳбарлик қилаётган коллектив деҳқонлари 490 гектар майдонга ненг қаторлаб, 180 гектарга пушта, 110 гектар майдонга эса 60х60 тартибда чигит экишган. Мавжуд 600 гектар ерининг тенг яримда «АШ-25» навли ипак пахта, қолган майдонларда «175-Ф» навли ўрта толали пахта еттиштириляпти. Чўлқуварлар ҳосилдорликни гектар бошига 35 центнерга етказишга сўз беришган. Дала ишлари ана шу аҳда яраша олиб борилмоқда. Ҳозир ҳар тул йўзда 9—10 тадан бўлиқ кўса санаш мумкин.

Хўжаликнинг Ибодулло Қурбонов бошлиқ бўлими пахтазорларида ҳам нудда қўтарила-жак мўл ҳосилга пухта замин ҳозирланмоқда.

Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг шу йил 10 августда бўлиб ўтган Пленуми қарорлари республиканидаги барча деҳқонлар қатори совхоз пахтакорларини ҳам янги марралар сари рўзлангирмоқда. Қайта қуриш даври талаблари асосида ишлаб, қолақликдан чиқришга, хўжалик экономикасини янада мустахкамлаб, ўз-ўзини бошқаришни тақомиллаштиришга даъват этмоқда.

Қаққадарё

Ж. ЮСУПОВ

ИЖОДКОРЛАРГА КАТТА ҒАМХЎРЛИК

Яқинда Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитети ҳақида Республика Министрлар Совети КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Ижодий союзлар иш фаолияти шартларини яхшилаш ҳақида» деб чиқарган қарорини бажариш ва республика барча ижодий союзлари аъзоларининг моддий-маиший шартларини яхшилаш, ижодий союзлар моддий-техника базасини мустахкамлаш мақсадига қатор тадбирлар белгиляди.

Муҳбиримиз шу ҳақида Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзини правленисини раисининг биринчи ўринбосари Е. БЕРЕЗИКОВ билан сўхбатлашди.

— Ушбу тадбир республика ижодкорлари ҳаётида муҳим воқеа бўлиди. Унинг дастлабқиб де кўриляётган адабий-нашриёт марказий биносини «Ёзувчи» нашриётига бериш, рус тилида «Совет Ўзбекистони адабиёти» йиллик ахборот-биолетени нашр қилиш борасидаги бандларга қаратим келиди. Чунки ёзувчи учун эзаган асарини китобхон қўлига тезроқ етказиш, унда фикр уйғотиш энг муҳим эhti-еки. «Ёзувчи» нашриётининг ташкил этилиши эса ўша эhti-екини қондиришга қаратилган.

Ушбу тадбирларда барча ижодкорлар аъзоларининг турмуш шартларини, уларга медицина хизмати кўрсатишини яхшилаш, ижод уйини кенгайтириш, бошқа тилга ўйрилган

бадий асарлар тағламаси учун қалам ҳақи тўлашни йўлга қўйиш ҳам кўзда тутилган. 1989—1990 йилларда Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзини учун 56 квартирани тузари-рой биноси қуриш Тошкент шаҳар Совети ижтимоий комитетига топширилди. Му-тасади таъкилотлар 1987 йил даёғ адабий асарлар, уларни қайта нашр ишчи тўланадиган қалам ҳақини тўлашга солиш; чет элларда нашр этилган, радио, телевидение, театрларда фойдаланилган асарлар, таржима асарларини учун тўланадиган қалам ҳақи миқдорини ўзгартириш хусусида СССР Министрлар Советига тақлифлар киритиш айтилди. Шунингдек, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда ишламайдиган, лекин ижодий фаолиятини давом эттираётган ижодий союзлар аъзоларига кенсални учун бериладиган давлат пенсияси ҳар сўда мукофоти билан қўшиб 300 сўмгача тўланади. Бунга турли ишлар учун берилган (ойига 70 сўмгача) мукофот (қалам ҳақи) ҳисобга кирмайди.

Ёзувчилар, барча ижодкорлар партия ва ҳукуматиимизнинг бундай оталарча ғамхўрлигига ўзларининг гоъвий ва бадий юксак асарлари билан муносиб жавоб бериладор.

«ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЅЪАТИ» ҒА ЖАВОБ БЕРУШЛАР

ИМЗОСИЗ ХАТ ТЕКШИРИЛГАНДА

«Хурматли редакция! Айни пайтда бутун мамлакатимизда қайта қуриш, жадаллаштириш, ошқоралик тез суратлар билан йлгарулаб бормоқда. Лекин, жойларда партия-хукуматиимиз талабларига ҳамон эhti-еки борсизлик қилинмоқда. Ҳамон қўшиб ёзиш, давлат ҳисобидан бойиш, бюрократлик, қариндош-уруқчилик давом этмоқда. «Алдам» реълеси узра ҳамон «эски поед» тарақлаб ўтиб турибди. Масалан, Паркент совхозининг 4-бўлимида ойлик иш ҳақини хўжалик кассири эмас, балки бўлим бухгалтер тарқатмоқда. Бу эса турли хил чалқашликларни келтириб чиқармоқда. Шу бўлимга қарашли узумзорлар ишлаган одамлар қолиб, ишламайдиган бойнакчаларга бўлиб берилиди. Далада умчан қовасини кўрсатмайдиған «оқ билан»лар жарақлатиб меҳнат ҳақи олмоқда.

Мен коммунистман. Шунинг учун бу хатни сизларга ёзаяман. Билмадим, ундаги фактлар ҳозирги ошқоралик, қайта қуриш даврида редакция ходимлари эhti-екини тортирмади, газета саҳифасида чоп этилармикан?

Албатта, чоп этилади. Лекин хатда келтирилган фактлар нечоғли тўғри ёки нотўғринлигини текшириб кўриш учун Паркент район халқ контроли комитетига жўнатдик. Район халқ контроли комитетини раиси А. Сатторов текшириш натижалари билан қўйидагича таништиради.

«Хатда келтирилган фактларни текшириб кўриш учун район халқ контроли комитетини штатсиз шикоят бўлими бошлиғи М. Солиҳов, район халқ контроли комитетини штатсиз инспектори (Паркент район РАПО хизматчиси) М. Абдукаримов, Паркент совхозини халқ контроли гуруҳини раиси Ю. Жумаёев иштирокида комиссия тузилди. Текшириш мобайнида шу нарсани аниқландики, ҳақиқ-

ПЛАКАТЛАР

КОНКУРСИ

Шу йил 10 августда Тошкентда «Қўдратимиз ленинлик халқлар дўстлигида» деб номланган республиканидаги конкурс очилди. Конкурс ташкилотчиларидан бири, КПСС Марказий Комитетининг «Плакати» нашриёти бош редакторининг ўринбосари Владимир ВА СЕНКО мухбиримизга қуйидагиларни гапириб берди:

— Урта Оснён республиканидаги рассомларнинг бу конкурс «Плакати» нашриёти, СССР Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети, СССР Рассомлар союзи, қардош республиканидаги китоб савдоси ишлари Давлат комитетлари, рассомлар союзлари ва Маданият министрликлари каби нуфузли ташкилотлар томонидан уюштирилиши унинг қанчалик муҳим эканлигини кўрсатиб турибди.

Авалло шунинг айтиб ўтиш керакики, маъзур конкурснинг мавзу қўламини гоят кенг. Плакатларни республиканида турли меҳнат жаҳадкорлик ижод қилмаётган рассомлар йўллайдилар. Конкурсга юборилган асарларда Ленин партиясининг бунёдкорлик қўдрати, кўпмиллатли социалистик давлатимизнинг иктимой-иқтисодий равақи, коммунистик ахлоқ нормаларининг гўзаллиги, совет кишиларининг ватанпарвар - интернационалист бурчларига садоқати ва бошқа муҳим мавзулар қаламга олинади.

Ўзбекистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистон рассомларининг кўргазмаси ташкилий комитетига «Плакати» нашриёти бош редакторининг ўринбосари, РСФСРда хизмат кўрсатган маданият ходими Анатолий Янченко раис, қардош республиканидаги китоб савдоси Давлат комитетлари раисларининг муовинлари ўринбосари этиб тайинланди. Ташкилий комитетда қўлаб маҳоратли плакатчи рассомлар ва ноширлар бор. Бу ижодий муносабада демократик асосда, шифрлар орқали ўтказилади.

Конкурс йилнинг охиригача давом этиб, кўргазмалар билан янгулланади.

Конкурс шартлари газетанин навбатдаги сонда эълон қилинади.

тан ҳам хўжаликнинг 4-бўлими ишчиларига оид хизмат ҳақини кассар эмас, бўлиб бухгалтери К. Расул тарқатган. Шу каби камчиликларга йўл қўйгани учун кассар А. Болтаев ўз вазифасидан озод этилди.

Шикоятда таъкидланган узумзорлар оилавий нудратга ўтиланлиги учун совхоз правленисини ва ишчилар ўртасидаги шартномага мувофиқ оилавий бригадаларга бўлиб берилган.

Хатдаги бошқа фактлар тасдиқланмади».

РЕДАКЦИЯДАН: Меҳнаткашлардан ҳар кунни қўлаб хетлар келмоқда. Уларда давримизнинг дадил одимларини, фидойи одамларининг мазорини қайта қуришга тўғри келган бўлади. Баздан юқоридагидек пичинг, кесатикча тўла «шиювет» хатлари ҳам келиб туради. Уларде иш мафозати қўлаб қилинган фойдалани танқиддан қўра, ҳақоратли уйдирмаларга эзеб берилди». Ахир камчиликлар тўғрисида рўй-роқ гапиршига ўрганилик, кесатикларга тўла юмалоқ хатлар билан кўнглиннинг ҳоврини босгунча, қайта қуриш ишга ўз амалий ҳиссамизни қандай қўшиш устида жиддий бош қотирган афзалдир.

БУГУНГИ	БОЛАЛАРГА ДАВЛАТ ҒАМХЎРЛИГИ	АБДУЛЛА ҚАҲҲОР САБОҚЛАРИ	АНОР: «БИР ҲАЗИН ОҚШОМДА ТУШСАМ ЕДИНГА...»	ҲАҚИҚАТГА ЗАВОЛ ЕТМАСИН	«ЎЗБЕКФИЛЬМ»: ТУРГУНЛИКНИНГ САБАБ ВА ОҚИБАТЛАРИ
СОНДА:	2-БЕТ	3-БЕТ	4-БЕТ	5-БЕТ	6-БЕТ

Жуманиёз ЖАББОРОВ

ШУ КУНЛАР...

Биз олислаб кетган эдик шпорларда, нутқларда, Зафарларга етган эдик табриклар, буйруқларда, Камолотга ўтган эдик тартибот, ҳуқуқларда, Оламча кенг мазмун кўриб кичкина ютуқларда, Коммунизм нақд кўриниб қолганди уфқларда, Ҳаққимиз бор деб ўйлардик қанча ўйнаб, яйрасак.

Шу залда югурганмиз йиллар, балки ўн йиллар, Шу шитобда «забт этилган» неча бекаат, манзиллар,

Сохта туйғу, ифтихордан кўпиргандир вазилар, Тантаналар, дабдабалар қадаҳ тўла базилар Тўлқинида ўз изидан чиқиб кетди «баъзилар», Қанча олис кетибмиз-а бир қайрилиб қарасак.

Бир қайрилсак... ҳаёт биздан айру қолмиш йироқда, Сарбонидан айру карвон лол қотгандек қирғоқда, Иш билан сўз бир-бирдан ажралишда, фироқда, Лек ҳақиқат етиб келди шиддатли иштиёқда, Инқилобий мавжлар қайнар бепоён Иттифоқда, Қани энди шу кунларнинг юмушига ярасак.

Дилдан ардоқлайман оппоқ тонглари, Қалбимга нур олсам ҳар бир рангидан. Кўрганда кенг яйлов, баланд тоғларни, Гўё туғилурман яна янгидан. Қизғалдоқдор аро тўп-тўп қизалоқ, Осмон бағри тўла оқ парқу булут. Кўзимга уринган ҳар ўт, исмадоқ Менга жону томир, ризқу рўз бўлур. Кўзимнинг кўзгуси — шаффоф томчилар, Баҳмал далаларин, яшанг беҳазон. Сизга инсоф берсин, шоир овчилар, Сайрасин қушлару яйрасин жайрон. Қайдадир бир дарахт гурсе учди тигдан, Бузди чашма сувин бир манфур банда... Гарчи озор топди бу шум қилқандан, Кечирди табият... она экан-да.

О, буюқ Хилқатим, улуғвор дунё, Инсоннинг бешиги, юрти, жаҳони! Сени мақтамоқдан қўрқаман...гўё Бергандай Онага фарзанд баҳони.

БИЁБОНЛИК НОЗАНИН

Даштдан ўтиб борардим, ташна эдим беқийёс, Бир товоқ чалоб тутди биёбонлик нозанин. Чалоби муздай, аммо қарашлари ўтли ёз, Жаҳоҳир чашма кўзин очди гўё тоза дил. Кўзин ҳароратию чалобининг қишидан Вужудимга оқарди зиддиятли, оғир дарс. Ичар эдим, ҳайратда бу дунёнинг ишидан, Майли иссиқ — совуқдан юрагимга кетса дарс.

НАСИБ ЭТСИН СЕНГА

Дўстгинам, бахту баҳор мангу насиб этсин сенга, Кўнглинг ичра неки бор орзу насиб этсин сенга. Севги баҳри ичра дил дурдонасин истар кўнгли, Излаган кўнглингдаги инжу насиб этсин сенга. Неча тункинг кўзларингга ёндошолмас уйқу ҳеч, Неча тунда бир келар уйқу насиб этсин сенга. Сен нигоринг кўзларидан кўзларингга шуъла ол, Зулфидан инган ажиб хушбўй насиб этсин сенга. Неча дўстлар биз тилаймиз ишқингга бахту камол,

Ушбу дўстлар қалбидан ушбу насиб этсин сенга. Нима айби бўлган бу иморатнинг, Кўпоришар ҳатто бетон асосинг? Уч олиш дунёда шундан иборатми, Бу кимнинг зардаси, кимнинг қасоси? Қандай кўркам эди, шинам, ойнаванд, Пешона теридан, ҳавасдан пайдо. Тоғларга тўш бериб турарди бандан, Тоғлар ҳам боқарди кўрकिга шайдо. Қасри олий эмас, балки кўп оддий, Боғча оғушида қўша ошён Буюқ истезоднинг эди у ёди, Тоғларни ўрганган устоддан нишон. Турса бўлар эди юз йилча ҳали, Гишлари курч эди — тоғлар хокидан. Хусумат забтнга олган маҳали Метин ҳам сўкилиб кетар чокидан.

Шеър — тутган жойини тишлаши керак, Керакдир, қутбда қишлари керак. У сўздан тузилган гулдаста эмас, Яшиллик йўлида гуллаши керак.

Виждон билан ўйнар у бекинмачоқ, Совға деб тушуниб олган порасин. Қорани кўпича исбот этар оқ, Биоломас хушомад — ҳурмат орасин.

Мақсуда ЭРГАШЕВА

ТОШКЕНТ БИЛАН МУЛОҚОТ

Олисдаги кичик бир қишлоқ — Оқбўйрадан хатлар келади. Конверт — қанотларин силкитиб Ичи тўла дардлар келади. Пойидорсан, мағрурсан Тошкент Темир-бетон қоматинг кериб. Сенинг мармар зиналарингдан Келаверар дардларин кириб. Менинг эмас, бетон деворлар Ҳасратлашасак эзгу гаплардан. Леким менинг хавотирим бор Бағрингдаги бетон қалблардан. Пахтакор деб мақтайверарлар Тириклигу исматларини. Удуғлашар сийқа сўз билан Езмишларин, қисматларини. Газета-ю, журналларингда Номим менинг босиб ётса ҳам. Афсонавор сахналарингда Ўзлимни учратаман кам. Бу йил яна куз келди эрта Менинг саҳий далаларимга. Ерма ёғир, ёғмағил ёғир, Пахта — менинг биллашимга. План тўлса мендан улуг йўқ Чалишади ҳайбаракалла. Тўлмасам ҳам шараф айта бер Мен куз билан йиғлаган палла. Планларни тўлдирмоқ осон, Унда бармоқларим шилинар. Тўлмаганда минг бора оғир Шундоқ юрак бағрим тилинар. Қушқиларим бордир менинг соз, Қизчаларим куйлар дилнавоз. Шоир, менга гагмин бўлса ҳам Дил ўйнатар қушқилардан ёз. Рассом, менинг юзминим чизма, Кетмон тутган билагимни чиз. Бўёқларинг тўқ бўлмасча ҳам Оғриб турган юрагимни чиз. Сен пахтамин «оқ олтин» дема, У мағиз ширин нон дегин. Урушмағил, эй очкўз дунё, Менинг ўша номимдан егил.

Қалам бердим шоир қизимга, Қалам бердим бийрон сўзимга, Тошкент, сенга гапларин айтсин Ушшаб менинг худди ўзимга. Олисдаги кичик бир қишлоқ — Оқбўйрадан хатлар келади.

Конверт — қанотларин силкитиб Ичи тўла дардлар келади.

Оқ илон оппоқ илон, Ойдинда ётган қани. Халқ қўшиғи.

Оқ илон, оппоқ илон, ойдинда ётган биз эмас. Кўзимиз инсон кўзидир, юлдуз каби беҳис эмас.

Чехраимиз ҳам ой эмас, ишқнинг ғамидан заъфарон, Не учун таққос қиларсиз, ой бизчалик маънос эмас.

Биз азий билган азизлар кетди хайру хўш демай, Бир кўешдан ўзгаси меҳрибон мунис эмас.

Етти иқлим ичра бўлса, бир зумда еткурғай замон, Кўз яқин, кўнгли йироқ дўст унча ҳам олис эмас.

Ул саҳоватпешлик дўст бизга шамол кўрмас раво, Бир буюқ армон кўнгида: бунга ишқ боис эмас...

Оқ илон, оппоқ илон деб қуйлаган бир мемнимид, Ишқ ғами беҳаду поён, минг эмас ё юз эмас.

РАШК

Бўлибсиз маҳлиё сарви равога. Равон бир бор боқинг бизлар томонга.

Кўзимиз ёши ҳам обу равондир, Ярашмас ёшли кўз гарчи замонга.

Намунча гулни ортиқ севмасангиз, Тағин ўт тушмасин жону жаҳонга.

Паришон боқмасангиз ойга бунча, Наҳот зорис ўшал ранги сононга.

Гўзаллар рашкига бўлган гирифтор. Шунинг-чун ҳам осилган у осмонга.

Кўнгли қонин ичар ханжар ёрур рашк, Ҳалок бўлсак, қолиб юрманг товонга.

Озарбойжон ССР Давлат мукофотининг лауреати, танилди Ёзувчи Анориниң кинеса, драма ва ҳикояларини ўзбек китобхоналари яхши билишди. Қўйди унинг улкан ижодкорлар — отаси Расул Ризо ва онаси Нигор Рафибейли ҳақидаги «Сизисиз» деб номланган эссеидан парчан эътиборингизга ҳавола қиламиз.

ДАРД ОДАМИН УЗГАТИРИБ юборади. Уни Доно қилиб қўймаса-да, ҳар ҳолда ашнин бир оз улуроқ кўрсатади. Дардинг бир кун — дард-ғамсиз яшашнинг юз йилига баробар. 1981 йилнинг юз кунини ичда дунёда энг азиз икки кишидан айридим. 1 апрелда, дунёнинг ёлгон кунинда, шўх ҳазиллар кунинда отам вафот этди ва ҳозиргача ҳам бунинг ҳақиқат эканлигига ишонгим келмайди. Июлнинг 10 кунинда онандан айридим.

Итказли ҳам менинг кўз олдимда жон берди. Отам ярим соатинг ичда тамом бўлди. 3 апрелда отамни тупроққа топширдик ва дафининг эртаси кун — 4 апрелда Москвадан келган докторлар онамга охири қатъий диагнозин қўйдилар: умид йўқ...дедилар...бир ҳафта, нари борса бир ойча умри қолган.

Бу ҳудуддан сўнг ҳам у уч ой олти кун яшди. Онам отамнинг вафотини билмади, роса юз кун бу хабарни ундан яширдик. Тўғрироғи, тўқсон сақиз кун — охириги икки кунда онаминг ҳуши ўзида эмас, ҳеч нарсаин идрок этолмади. Хотирам яшар экан, хотирада яшаган юз кун — менинг юз куним ҳақиқатдир бу ёзганларим. Юз кун ва икки ўлим ҳақида...

1962—64 йилларда Москвада тахсил олиб юрган йилларимда отам мени бир неча бош газеталарига обуна қилиб қўйган эди. Ҳар ҳафта «Адабиёт ва инжисанаът» газетаси келар ва ҳар ҳафта газета саҳифаларида отам ҳақидаги ёзувларни ўқир эдим.

Газетанинг 1963 йил 13 январь сонинда Ленин мукофотиға тақдим этилган асарларинг рўйхати босилган эди. Бу асарлар орасида отамнинг «Қалбимда баҳор» китоби ҳам бор эди.

Газета бу китобинг мукофотга тақдим этилиши муносибати билан расман ижобий мақола берган, аммо мақола бундай сўзлар билан аюланар эди: «Деразмага тушган шуъла», «Икки тарих» шеърларининг ҳулосаси бўш. «Кўзи», «Ашула дарси», «Ғоз» шеърлариндаги фикр анча туманли. «Оқ фил» шеърининг идеяси оригинал эмас. «Боку», «Она, дардинг нимадир?» шеърлари лаконизмдан узоқ, риторик характердадир ва ҳоказо.

Шоир баъзи прозаник ифодаларни ҳаддан кўп ишлатадиси, бу шеърни сатрий тарихимга ўхшатиб қўлади. Жуъзий камчиликлардан қатъи назар Расул Ризонинг «Қалбимда баҳор» шеърини китоби яхши таассурот қолдиради. (1963 йил 19 январь).

Ватанинг энг юксак мукофотиға тақдим этилган китобга ана шундай баҳо берилган, муваффақиятлар тиланган эди. Газетанинг «Халқ учун эътибор» (1963 йил 9 февраль) номли бош мақоласи, айтиш мумкинки, тўлалигича отамнинг «Рағналар» туркумига бағишланган эди... Шу мақоладан баъзи парчалар:

...

«Биз яланғоч инсонпарварлики поэзиямизга ва умуман, адабиёт ва санъатимизга яқин йўл-миллатимиз лозим. Афсуски, бизнинг поэзиямизда яланғоч инсонпарварлик, «умуман» инсон ҳақида фикр юритиш ҳоллари учраб турибди...»

«Рағналар» туркумидаги 27 шеъринг даярли барчаси... яланғоч фикрлар ва ифодалар билан аюланган: «Инсон улфати», «Анлаган, туйган инсон», «Инсон қайғуси», «Инсоннинг иши», «Инсон тушунчалари», «Кўнган, йиғлаган инсон», инсон, инсон, «инсон беағзи», «чўқур нафас олди инсон», «инсоннинг балоли боши», «баъзи инсон нияти», «инсон дунёси» ва ҳоказо.

Бу шеърларда қайси инсон ҳақида гап кетмоқда? Шоир инсонга нима демоқчи ўзи? Авн кўрииб турибдики, бу шеърларда конкрет инсон йўқ, рағналарнинг тили билан инсонга айтилган фикрлар жуда яланғоч, туманлидир. Бу фикрларни ўқувчи англаши, тушуниши у ёқда турсин, минг тиришса ҳам бирор маъно чиқара олмайди.

Ушбу парчалардан ойдин кўрииб турибдики, шоирнинг маънигада ҳеч қандай изчиллик йўқ, муқожаларида предметлар, инсонлар, ҳодисалар ҳақида реал тасаввур йўқ, ташбаҳларда уйғунсизлик ва яланғочлик илҳамиди «Рағналар» туркумининг ўша давр таъсирини санъатида яланғочликка қарши кўрши юрмишисига боғлаш учун уриниш билан оқловдор...»

Ҳозирги замон шеърятининг бундай топишмоқбозлига қандай иқтидор бори? Бизнинг ҳам фикр, ҳам ифода иқтидоринг аъзалари қаерда оҳангдор совет поэзиямизнинг аъзалари қаерда қолдики, бундай «топишмоқбозлик» ва яланғочлик шеърятимизга йўл топяпти!»

«21 февраль, 63. Уелим, Анорим!»

Бугун Нигор билан Аларниқига меҳмонга борган эдик. Қолшимизни кўп ўтқинди, бирок биз қайтадиган бўлдик...

Уйга келсак, сенинг телефон қилганлигини айтишди. Азизим, ўлим, қадрдоним, менинг меҳрибоним, дўстим, ишончли, эътиборли, умидли суянч тоғим, ўртоғим Анор, нега бунча безовтасан! Сен отамнинг ҳаётига қандай қўйган кундан бошлабқоқ курашлар, ҳаёт синовларидан, йилларнинг, кунларнинг имтиҳонидан ўтиб келадиганини билмасанми? Нега сен менинг кучим, саботим, бердосим ва иқтидоримдан шубҳалансан! Нима учун безовтасан! Магар мен ўзим ишонган, ўзим танлаган ҳаёт йўлида озмунача адабий ва ғайри адабий чивинларнинг нишини кўрдим, озмунача ён-гингини эшитдимми? Бахиллар, ношонлар тўдасининг, талантсизлар гуруҳининг таъна тошлари қайси санъаткорни ўз йўлидан қайтара олади! Магар сен ҳам менинг озим-кўлим санъат қишлари тоифасидан эканлигимга шубҳаланяпсанми!

Анорим! Мен сўнги кунларда юмористик шеърлар ёзганм. Бу кейинги гап-сўзларга менинг муносибатим эмасми, ахир! «Ҳарсонимиз ўтди» шеърини ёзганимда...

«Уелим! Инсон англашга қодир бўлса, ҳар қандай жудодлик, қийинчилик, зарба уни довератиб қўймайди. Мен англашга қодирлигимдан бахтирман. Бу гапларим сенга калондимоғлик, мамманлик бўлиб туюлмасин. Мен тилга олган адиблар... нега бундай қилишавтганини англамаганимда, улар нега газабланишавтганини билмаганимда эди, бугунги янги адабий жарвонинг, хусусан озарбойжон поэзиясида тобора баландроқ янграётган янги шеърят мухолифларининг бошини бириктирган сабаб нима эканлигини англамаганимда эди, балки тушкунликка тушар, рўҳсизланар эдим. Буларнинг асосий сабабини очик-ойдин қўриб, англаб турганим учун бу ҳодисалар (агар уларни ҳодиса деб бўлса) менда қулганди, тўғрироғи, таассуфдан бошқа ҳеч нарса уйғотмайди. Янги ижод йўлида, янги курашлар йўлида ўзимда ҳар қачонгидан ҳам ортиқ куч-қудрат ҳис этиляман...»

Расул.

МЕНИНГ ОЛАМИДА онамининг мусибати отамнинг сўнги кунларига қароғанда ўта фожиалидир. Отам кўп йиллардан бери бемор эди, ҳар бир шабадан титраб кетадиган замиранганини тили каби лип-лип этиб шуъла сочар, бу алағга, бу шуъла ҳар дамда сўниши мумкин эди...

...

...

...

Касаллик отамни ўлимга маҳкум этган эди, аммо бу қазонинг кунин, соати, келадиган вақтин номалум эди—бу рамзий умр паспортининг муддати йўқ эди...»

Отамнинг умр муқдлати эса қатъий ва аниқ белгиланган эди—бир ой. Фақат бир ой...»

«Уелимга маҳкум этилган киши ёндаги даҳшатни энди мен жуда аниқ идрок этаман. Бу ҳукми ақиндаги тумларнинг бирита ижро этилади, эртани, индинми, леким фақат тунда...»

Худди шундай бўлди. Тунда... Тонг—умид демокидир. Отам кундузи, айни туш пайтида дунёдан ўтган бўлса-да, негадир кундузлари онандан хавотир олмасдим.

Турил жойлардан, ҳар хил шахслардан, мен танган ва танмаган кишилардан жуда кўп хатлар, телеграммалар олардик... «Нигор Рафибейлига. Сирдошингиз Расул Ризонинг қайғули вафотидан биз жуда кеч хабар топдик. Азиз Нигор хоним, менинг самийий ҳамдардларимни қабул қилинг. Бердам бўлинг, ҳаёт ва шеърят хали сиздан жуда катта куч ва жасорат талаб этади. Сизнинг Зулфия Тошкент»

АНОР

...

...

...

...

...

...

...

...

ҚАРДОШЛИК ПАЗКИРАСИ

Оптмишчи йилларда «Неделя» журналида Сизнинг рағналарга оид шеърларингиз эълон қилинган экан. Менга жуда ёқиб қолди. Дарҳол таржима этишга қарор қилдим. Афсуски, у пайтда уруш борарди. Шеърни ўйлайдиган пайт эмас эди. Аммо мен таржиманинг қўлбазмасини йўқотиб қўйдим. Оригиналани кутубхонадан излаб кўрдим, аммо топа олмадим. Тургеневни, Паустовскийни, Антоновни таржима қилганман. Шеърни таржимага жуда аҳтиёткорлик билан ёндашман. Мен таржима қилмоқчи бўлган ягона шеърлар — Сизникидир...

Агар келажакда шеърлар мажмуангизни менга юнатишсангиз, Сиздан жуда миннатдор бўлур эдим. Чунки сизнинг рус тилидаги шеърларингиз бизгача етиб келмайдилар. Эътироф этамени, Сиз ҳақингизда жуда оз нарса биламан. Аммо фақат битта шеърингиз билан танишганим ўзи Сизни севиб қолиш учун қифоядир.

Сизга саломатлик, бахт-саодат ва улкан ижодий муваффақиятлар тилаймман. Ҳурмат ва самимият билан Сизнинг Буй Монг Куин ВСР, Ханой.»

20 июнда газеталарда Нигор Рафибейлига адабиёт соҳасидаги катта хизматлари учун халқ шоири уновини берилганлиги ҳақидаги хабар эълон қилинди.

Касалхонага таъриқ телеграммалари кела бошлади. Онам: мен-ку ҳамиша сояда қолиб келган эдим, бу жамоат мени бунча яхши кўраркин, деди.

Мен отамнинг номидан унга кичик бир таъриқ ёзиб келиб, ўқиб бердим.

Онам шу қадар заиф ва ҳолсиз эдики, бу нарсаларнинг ҳеч бирига муносибат билдирмади. Отам ҳақида ҳар замонда, ора-сирода бир сўраб кўярди: бир сафар тоғасининг қизи Санобар билан ёлғиз қолганида унга гина қилибди: кўрдингми Расулни, мен унинг шушча хизматини қилдим, уч ойдан бери касалман, у эсе бир марта ҳам кўрган келмади...

Кундузинг ҳам, кечанинг ҳам жуда кўп қисминимки билан ўтказарди. Ҳар замонда Фузунининг байтларини ўқирди: «Менингдек ҳеч ким зору паршон ўлмасини, ё раби!»

Яна бир мисранинг таъриқлари эди: «Ғасли баҳор тоқ кетаман, Бу мисра кимники — бошқа шоирникими ёки ўзиники эканлигини билмайман. Балки менга маълум бўлмаган ёки ҳали ёзилмаган шеърлардандир. Ҳали ёзилмаган ва энди ҳақ қачон ёзилмайдиган шеърдан бир сатр, ёлғиз бир сатр.

...

...

...

...

Онамнинг заифлашган, аммо аввалги малаҳатини сақлаб қолган овозда, шивирлаб тақроқларган бу мисраси доимо кўлоқларимда: «Ғасли баҳор тоқ кетаман...»

Ҳа, кетётган эди, шам каби кундан-кун эриб, сўниб кетётган эди кўлимиздан. Ғасли баҳор тоқ кетарди.

Умрининг охириги баҳори билан бирга кетарди. Яшиллар учлар, уйғонур тупроқ, Базанур келимдек ҳар дара, ҳар тоғ. Бир шева руҳимга солади титроқ, Муҳаббатим санда, кўнглим сандирди. Баҳор на нозанда, на нозандадир. Гоҳ йўлнинг чикдим, гоҳ йўл олдим, Гоҳ иттизор қолдим, ҳасратда қолдим, Қишда хабарининг узоқдан олдим, Дедим—омонатми, ишқим сандирди, Баҳор на нозанда, на нозандадир.

Хуш нағмалар битдим сенинг отинга, Мусаффо нафасдек етдинг додига, Бир ҳазин оқшомада тушсам ёдингга — Билки, муҳаббатим, кўнглим сандирди, Баҳор на нозанда, на нозандадир.

ХЕЧ НИМА, ХЕЧ БИР нарса—на ўттизинчи йиллар адабиётининг тўс-тўполонлар, на Москвадаги тахсил йиллари, на уруш, на кейинги даврининг оққора кунлари—ҳеч нима, ҳеч бир нарса Расул Ризо билан Нигор Рафибейлини бир-бирдан ажрата олмайди.

Ҳаёт ҳам ажрата олмайди уларни, ўлим ҳам — Расул Нигорининг беомон касаллигини, Нигор Расулнинг вафотини билмади. Дунёдан ўтиб бўлган Расул Нигорининг туғилган кунига гуллар жунади, олган уновин билан таъриқлади. Нигор дунёдан ўтган Расулнинг янги шеърларини тинглади, унга саломлар йўлдади, яоминлар жунади, унинг «Бепарволигимдан» гиналар қилди...

Уларни на ҳаёт ажрата олди, на ўлим. Улимларидан кейин айридилар. Мен-ку тўймаз эдим ҳеч висолингдан, Менга зулим ўтказди ёмон айрилиқ, Кожинкиди бир кун тўриб уйқудан Кўрсакми—ёлғондир, ёлғон айрилиқ. У қилиб севмаси, қулардим ман-да, Висолинг булбули учиб кетганда Тош каби қалбимда қолган айрилиқ.

Қайдан тушди эсимга Онамининг аламли баътиси! «Қайрағоч — қайрилмадим, Бўрон қайриди мени. Мен сендан айрилмасдим, Зулпа айриди мени»

...ва мен ҳеч нарса қила олмадим. Қўлимдан ҳеч нарса келмади. Озарбойжончадан У. ҚҶҚОРОВ таржимаси

1. Баъти—Озарбойжон халқ термалари

Узоқ-узоқларга учиб кетмайсанми, шаҳарлик қўшча... Э. БОТИРОВ фотоси

ИНСОН, АХЛОҚ ВА ҚОНУН

ХАР КУНИ ЭРТАЛАБ редакция почтасидagi даста-даста хатларни кўздан кечирарканман, бу бизнинг саводхонлигимиз ошгани туйғайликман, деб ўйлаб қоларман. Сабаблар анча чуқур эканини аниқлаб, қилганларман.

Авал замонларда ҳумқдорлар халқни илму саводдан қисиб қолганлар. Мақсад равшан: бошқариладиган эл мўмин, муте бўлгани дуруст; билим одамларнинг кўзларини очади, ҳақ-ҳаққуларини танитади, жузуратини ўйғотади. Узини аниқлаб этган эл эса ҳалол топган ноини олдириб қўймайди, ҳар нимага эргашиб кетавермайдими. Илм-савод буюрликдир. У инсон шурунин, йўлини, теварегини ойданлаштиради. Қабил, ҳиёнаткорона ҳаракатлар эса таваққур кўри ўчган, муқаддас китобларни чанг босган, ирғил ҳикматлар унутилган эрданга содир бўлади.

Бирор бир ўртни эбат этган босқинчи-зобитлар энг аввало элнинг шоирларини, маърифатли кишиларини тигдан ўтказганлар, асотирлар битилган мажмуаларини гулханга ташлаб, элтиқоди, тилини қатагон қилганлар ҳам шундан. Улар элга эл заборларни, дин ва урф одаватларини тикширтганлар. Америкадаги ҳиндулар ҳисмати, арабларнинг Осиёга салб юришлари, Бошқа истилолар...

Ҳа, ҳумқдорлар фуварони маърифатдан мусо-ву тутибгина амр-фармонлик қил олмаганлар. Буяв этимиз йилнинг қувониб кутиб олаётган Улуғ Октябр инқилоби асрий тушуначарини асл сержамининга қўйди. Дожиймиз В. И. Ленин барча умидларини халқнинг саводхонлигига боғлаган, эл эл кимингидан этгади юрмайди, ўз-ўзини бошқаради, деган эди. Инқилоб туйғайлик кенг халқ оммаси, ўқиб, ёзишни ўрганди. Бизнинг саводхонимиз чинди.

Эрталабчи почта келтирган наъбатдаги бир даста хатлар кўлга текканида шулар ҳаблимдан кечди. Эшикча қўлимиз келиб қолди.

Бугун жиддий китобларга, рост сўзларга йўл очилди. Мен ҳам шу мақоламан бутун чиндади, деган умидда ёзаётиман. Жамиятимизда рўй бераётган адолатга томон бурлиши, ошқоралик, пок-ланлиш жарафини кинишлар онгиде ҳам ойдан. Эз-гериллар ясамонда. Одамлар рибга мурасасиз, ёлгон сўзлардан қимсанган, мутхаккан кўрганда жим турмайдиган, туролмайдиган бўлиб бораётганлар.

Ҳозир қўли кингир, дили кингир кинилар ҳам иложини борича йилватиде ҳам битириша ўтиб кетишиди. Ҳар қолда ёзилликнинг ошқорна тантанаси барҳам толади. У тубандда, яширн кун кўриша мажбур бўлмақда. Чунки одамларнинг кўзи очилди. Улар дорҳол ҳақ учун тортишча бошлайдилар, маҳкамаларга югуриб, газеталарга ҳақ ёздилар. Редакциялар соғилда ҳар бир район, ҳар бир қилшоқдан ўйлаб, қозлаб хатлар бор. Сансалор-ликни йўл қўйган бошлиқ эл мулкнини талаган амалдор, килар. Эридан турчи еган айлиниг арзи, мустадан ҳақорат эшитган қизнинг талаби. Машинмас бор қўшини текшириш сўралган талабнома...

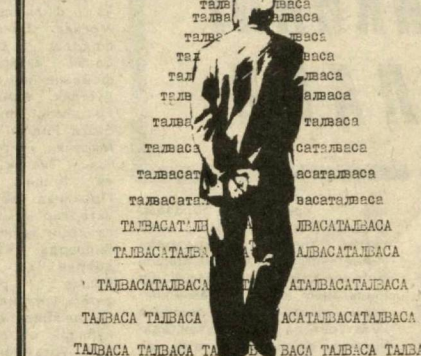
Ҳа, ошқоралик, ёзишнинг даври келди. Бизнинг мақола бу ҳақда эмас. Анинча.

«Танганинг иккинчи томони» ҳақида. МАҚТУБ «Эзбекистон адабиёти ва санъати газетасининг редакциясида ҳамда редколлегиясида Бухоро область Шофиркон районидаги Охунбоёв номидаги колхознинг №10 бригадасида яшовчи Рўзиев Дилмурод томонидан»

лува Рўзиев Дилмуроднинг район партия комитети га баъзан арзасини текшириш учун район партия комитети дазуридаги партия комиссиясининг раиси Х. Солеев, район икрония комитети раисининг ўринбосари Ш. Ҳамроева район партия комитети қилшоқ бўлимининг мудири Э. Рамазонов, Денов қилшоқ Совети икрония комитетининг раиси Х. Қодиров, Охунбоёв номидаги колхоз раиси А. Раҳматов ва район халқ судининг раиси Т. Мажи-тов ўртоқлар таркибиде комиссия тузилиб арза арзачининг шахсан иштирокида 1984 йил 27 августда текширилди ва қуйидагилар аниқланди:

Комиссия граждандин Д. Рўзиевнинг шу йилнинг апрель ойидаги арзасини текшириш матери-аллари билан танишиб ва уларни ўрганиб чиқиб арза асосан тўғри ҳал қилинганини аниқлади. Жумладан апрель ойидаги текшириш комиссияси қуйидаги хулосага келган:

1980 йилда туғилган граждандин Кенжаев Карим 1981 йилнинг 21 декабрида вафот этган, унинг турар жойи мерос тарихида 1969 йилда туғилган набираси Кенжаев Фурқат номига қолган, лекин Кенжаев Фурқатни ҳўжалик бошлиғи деб таниб ҳақида халқ депутатлари Денов қилшоқ Совети икрония комитети қарор қабул қилмаган. Шунга қарамадан қилшоқ Совети икрония комитети секретари К. Умурзоқов томонидан ҳўжалик дафтарига Кенжаев Ф. ҳўжалик бошлиғи деб ёзилган ва натижада эса ҳўжалик давом этирилган. Ҳўжалик тугатилмаганини сабабли Охунбоёв номидаги колхоз правлениси Ф. Кенжаев ҳўжалигига таваллуқини томорқа ерни олмаган.

Карим БАХРИЕВ

Қайта қуриш даврининг бош омили бўлиб инсон майдонга чиққани бежиз эмас.

Бугун ҳар бир одамга, унинг қувонч ва ташвишларига эътибор қучайди. Инсон ўзининг ахши номига йиллар бўйи қилган эзгу ишлари, айтган ҳақ сўзлари туйғайлик эришиди. Бу номига осонгина соя солишга йўл қўймайлик керак. Ҳақиқат эгиллади, лекин синмайди, деймиз. Гоҳо ана шу синмайдиған, бирок эгилган ҳақиқат тўғри бўлгунча йиллар кечади, гоҳо унинг тўғри бўлганини кўрмай инсон дунёдан ўтади.

Бирор-бир гуноҳкор одам жазо-сиз қолмагани ҳақида, бирор бир беғуноҳ одам жазоланиб кетмасли-ги керак.

ҲАҚИҚАТГА ЗАВОЛ ЕТМАСИН

Ҳақиқатан ҳам, қилшоқ Совети икрония комитетининг секретари ўртоқ К. Умурзоқов айби билан давом этирилган Ф. Кенжаев ҳўжалиги 0,12 га ердан уй-жой билан бирга фойдаланиб келган. Шундан 0,05 гектарини иморат жойи ташкил қилди. Апрель ойида Ф. Кенжаевнинг ҳовлисидан ташқарида бўлган 0,06 га ери колхоз ҳисобига олиниб пахта экилган.

Ф. Кенжаевнинг ҳўжалиги 1984 йилнинг 28 августда Денов қилшоқ Совети икрония комитетининг 41/8 рақамли қарори билан тугатилди. Кенжаев Фурқатнинг ўзи эса отаси Кенжаев Жапонлиқ ҳўжалигига ўтказилиб ҳўжалик дафтарига ёзилди. Волга етмаган Ф. Кенжаевни асосан ра-вишда ҳўжалик бошлиғи деб ёзганлиги учун қил-шоқ Совети икрония комитетининг секретари К. Умурзоқовнинг хатти-ҳаракати шу йилнинг 5 сеп-тябрида икрония комитетининг мажлисида муҳокама қилиниб, ҳўжалик дафтариини юритишда ва га-йри-қонуний равишда Ф. Кенжаевни бобоси К. Кенжаев ҳўжалигини давом этиришга сабаб бўл-ганилиги учун хайфсан эълон қилинди ва бундан кейин бундай қамчиликларга йўл қўйиш ишден олиб ташлаш чораси кўришга ҳақо қўлланили-шдан К. Умурзоқов оғохландирилди.

Шунинг билан бир қатарда текшириш комис-сияси қуйидагиларни баён қилдиш лозим деб то-пади:

Арзачи Д. Рўзиев ўз арзасида район партия комитетининг иккинчи секретарини «аризахўр раҳбар», «жўрабоз», «мевали дарахтин» (Шо-фиркон райони кўзда тутилди) қап қўли билан челек олиб сугорса, парварши қилса Сиздан (рай-он партия комитетининг биринчи секретари кўз-да тутилди) яширинча шу дарахт ўлдизига бол-та уради, партиявий инши ҳалол бажарилшига, қонун озиесидан ҳал қилинишига қаршиллик кў-рсатади. Сиздан ўзини устун қўйди. Шахсан Сизга душманлик қилляпти. Амнир Олимхон давридо мен Шофиркон ери, халқининг ҳўжайиниман, деб юр-дириб, деб ёзди.

Арзачи ўз фикрини янада риовжлантириб «Партия таснесидеги, унинг қон билан бирга ҳар-екат қилиб, унга хавфли оқулки касаллик юкти-рувчи ва таркатуви «микробларни тезда «адо-лал» зарур» деб ёзиб, С. Жўраев (юракдаги) ўр-тоқ К. Умурзоқов — Денов қилшоқ Советининг секретари, ўртоқ И. Мавлонов — колхознинг собиқ раиси, ўртоқ Б. Жўраев—Кенжаев Жапон-лик қудаси колхознинг собиқ ери тузувчиси, ўр-тоқ Т. Султонов — район киши ишлар бўлимининг ходими... район, партия, Совет ва ҳўжалик орган-лари раҳбар ходимларини ёзма равишда ҳақорат қилди.

Бундан ташқари, текширишда аниқленишича, арзачининг ўзи ўзбосимчилик билан уй-жой ку-риш учун колхознинг 0,07 га ерини эгаллаб олиб иморат қурган. Аммо, Охунбоёв номидаги кол-хоз правлениси Д. Рўзиевнинг арзасига кир-тилган Октябр қилшоғидан унга 0,13 га ери ақра-тан Д. Рўзиев асосан равишда имротивланган жой-дан иморат қурмай ўй йилдан бери ўзи учун ақ-ратилган ердан фойдаланмаган ва бу билан ер-дан фойдаланиш тўғрисидаги Қонуни қўпол ра-вишда бузган.

Комиссия арзачини текшириш ниҳодига етган деб ҳисоблаб уни район партия комитетининг контролидан чиқариш ҳақида қўрсатма бериши-нигиз сўрайди.

БУГУН ХАТЛАР ОҚИМИ қўлагининг бир са-баби—қайта қуриш давридаги ошқоралик туй-ғайлик қанчаларди ҳақиқатга қўл силтаган кишиларда яна умид пайдо бўлган. Одамлар беш йил, ўн йил аввал ноҳақликларини ҳам ҳал қилиб беришни сўраб ёзляптилар. Бу шун-го қўлимиздан келяпти, гоҳ чорасиз қоляп-миз. Барбир ёзишмоқда.

Ҳен бир ҳаракат — шу жумладан қогоз қоралаш ҳам — сабабсиз бўлмайди. Дилмурод Рўзиевни хат ёзишга мажбур қилган ери, уй-жой масаласи аҳоли энчлашаётган қилшоқлар, қатта шахарларнинг ташвишли муаммосига айла-ниб бормоқда.

Охунбоёев колхоз аҳолиси бугунги кунга келиб ўн минг кишидан ошиб кетган. Одам-лар билан, колхознинг янги раси, ёшгина йиг-ит Самад Қаличев билан сўхбатлардан сўнг колхоз олдидеги муаммоларининг жиддийлиги-га амин бўлдим.

ди. Бу иш, ахир, ноқонуний-ку, дерсиз. Унга-де тут дарахт ёки пахта экади. Албатта, ўғил воғга етган бу туллар тузуқроқ барг бер-гүлик бўлмай, жесиб ташланади.

Охунбоёев колхозининг ери ҳисобчиси Исо Ендоев менинг илтимосига қўра колхозчи-лар иштиридаги ортиқча ерларни ҳисоблаб бер-ди: 1986 йилги ўлчов бўйича 17,032 гектар. Ҳаммасига пахта экилган.

Қолхоз раиси билан орамизда шундай сўхбат бўлиб ўтди:

— Самад ака, мана шу ортиқча қиққан ўн ет-ти гектар ер ҳам пахта планига кирганми! — Кирган бўлиши керак.

— Биринчидан, тасаввур қилинг, ҳовлининг ўртасида пахта экилган, оёқ ости, дефолна-ция қилинайдими — у ҳеч қачон керакли ҳосилни бермайдими. Иккинчидан, планга кирган бўлса, бу асосий пахта майдонининг ҳосил-дорлигига салбий таъсир қилмайдими.

— Кирмаган бўлса-чи! — У ҳолда оёқ бўлса-да, шу ердан чиқадиган ҳосил асосий ҳосилга қўшиб ёзилмади. Бу ерни яшириб қоплаш қўлланади. Кейин бу гектар-лар пахта ҳисобиде бўлмаса, қайси ҳисобиде бўлади. Е умуман ҳисобиде эмасми! Ҳар нима қолда ҳам Ер ҳақидаги қонулар бузанаётми, деб ўйлайман.

— Билмайдими, биз қўлимиздан келганини қи-ляптик. Район иқиссиде ташкилотлар ёрдам берсалар яшим бўларди. Ҳим... — Менинг бу сўзларимдан томорқага қарши деб ўйлашқиларининг истардим. Ансинча, ҳозир республиканинг қатор районларида у

экан. Шофирконда бир нави, Вобкент, Гиж-дудонда сувни помидорга сеиб, бемалол ея-верса бўлади. Шўр сув — ошқорна раки қаби қатор дарахларнинг бош сабабчиси экани маълум. Эзиш керак.

Вардонза зиератгоҳини кўриш кўп йиллик орауим эди. Қалъанин киришига қулф осиб қўйишибди. Бир пайтлар бу ердан оқшилган фойтулар билан сайёҳларни айланттиришган, қўриқхона қилинган экан. Уч-тўрт киши қўй сўйиб, қурбонлик қилган, динга қарши кура-шувчилар қўриқхонани ёпиб қўя қолишибди. Ахир, бу араблар, мўғуллар истилоси, ундан олдинги даврларнинг ёдгорлиғи-ку. Уни тиклаш га уриниш керак.

— Дилмурод ака, сиз бошқа муҳим ишлар борлигини ўйлабсизми! — Ҳақиқат учун курашим — меннинг ишим... Мен, масалан, «қўчалар тозаллиги учун кураш» қабилдаги шюрларни сира ҳазим қилмайман. Агар бир неча фаршонинг қўлларига осилиб ишлагани қўймаётган бўлса бошқа гап. Унда ишлар учун «курашимга» тўғри келарди. Мана суғурни, мана кўча — ўз вақтида тоза-лаб суғуриб қўйса, бас. Қолаверса, у шун-инг учун маош олади. Бундан қарамонлик ясаш учун курашчи деб эълон қилиш шарт эмас. Уша шор бугага нисбатан айтилган бўлса ҳам, ким, масалан, чиқайтган пистасининг пўчоғини махсус яшиқка ташлаш учун терга ту-шади, курашди. Бунинг учун озорқ фаро-сет ятади. Йўқса, қаёққа қарама — ҳамма қор-бас билан банддади. Сарторош «аҳолига хи-змати кўрсатишни яхшилаш учун» курашмоқда, бағбон ҳар тул дарахдан «кўпроқ ҳосил олиш учун» курашяётми.

Назарийда, мен ҳам шу мақоламан ёзиш учун курашаётгандайман. Ахир, бу бизнинг од-дий граждалик бурчимиз-ку.

— Дилмурод ака, сиз баъзан кишилар алла-қанга райониин бошқаришдан четда эканлар, қўшинингизнинг ортиқча ери колхоз ҳисобига олинган экан. Яна ҳозиргдай ёзибсиз. Мен овора бўлиб келдим.

— Текшириш-да. Ҳозир ошқоралик даври — ҳақиқат қилинлар... XVI пленум кунларида бир таниш зиёли ре-дакцияга келиб шундай деди: «Хайрият адолат бор экан. Пленумдаги гапларни эшитиб йил-ла юбордим. Энди бизнинг гапларга қулқоқ со-ладиган кун келди. Кейин у тинмай ёзди.

Ошқоралик — қўллаб матонатли, ростгўй ин-сонларнинг меҳнати туйғайлик амалга ошган инқилобий ўзгаришдир. Унинг самарасини эл-юрт кўриши керак. Ошқораликдан қимдир ўз шахсий манфаати қўлида фойдаланишига йўл қўйиб бўлмайди. Етимиз йиллик тарихимизда бундай ҳоллар бўлган. Улуғ Октябр инқило-биинг самарасини ҳам ўз фойдасига қўл-ланганлари кузатиб, А. Луначарский ўша пайтдаёқ уларни улуг жанг ўтгандан сўнг ўликларнинг чўнтагини қовлаб, элтинини өчиб кетаётганларга ўхшатган эди.

Бугунги кунда ёзватган киши хатининг албатта текширилиши кераклигини, бу ҳақда қарорлар борлигини жуда яхши билиди. Бугун ҳатто ишо-сиз хат ёзиб юрганлар ҳам «очкичка» чиқа бошлашди. Улар «жабрланувчига» айланиб олдлар.

Масалан, мен шунда одам бўлсам, дейлик. Бош муҳаррир мени ишдан бўшатмоқчи экани-нини сезсам, икки-уч йилгиде уни бошлаб танқид қиларман. Энди унинг ҳар бир мента қиладиган ёмиллиги — танқид учун таъийк, деб қўралади. Энди у мени мукофотланадиган-лар рўйхатига ҳам қўшади, керак бўлса. Мана, бугунги етандикининг кучи.

Ахир, ҳаммаси адолат билан бўлиши лозим. Истеъдодга яраша, иштироғга яраша. — Дилмурод ака, қўшинингизнинг ўғли ҳадемай балогатга етди, ҳўжалик аъзоси бўлиб, жойини қайтариб олди... — Бўлмаса, мен нега курашдим! Одамлар мена дейди!

ИНСОН ФЕЪЛИНИНГ баъзи қароматларига ҳайрон қоларман. Масалан, сизга бирор мар-та келиб: «Ана у одам жуда раҳмдил-а, гулга термулиб йилгяпти», — дейишганими! Менга ҳам айтишмаган. Бу воқеани мана бундай айтиш қўзикроқ: «Анави одам сал ундай-роғми, суғилган гулни кўриб, дийдэб қил-пти!»... Емон гап тез тарқалади, ўша «емон гапнинг» ёлгон экани тарқалиши қолиши мүм-кин.

«Кеча фалончи ақани паркда ёшгина қиз би-лан кўрдим. Вой-эй, деган гапни бир зумда бутун коллектив билади. Эртасига ўша қиз-лоқ унинг кичи экани аён бўлган, ҳамма жим. Қандай дол, қўнгли ўқисиб бир ака учун кейинги гапни ҳам етказайди. Бу кишининг инсоний бурчимиз. Акс ҳолда бир кимизини йўқота-миз.

Инсоннинг ахши номи — муқаддас. Унга одам йиллар бўйи чеккан заҳматлари, эзгу ишлари туйғайлик эришади. Бу номига осонгина хатлар, гап-сўзлар атрафдеғилар кўз ўнгиде бу номига соя солади. Ахир, биз қандай ўйлаймиз «Шамол бўлмаса, даратнинг учун қимирла-майди» йўқ, қимирлайди! Уни бир муттахам кўй шундай, қимирлайди, сезмай қолсамиз. Бир-роқ эгилган, синмайдиган ҳақиқат тўғри бўлгун-ча, баъзан йиллар ўтади. Гоҳо унинг тўғри бўлганини кўрмай қиши дунёдан ўтиб кетади. Шунинг учун ҳақиқатни аввало эгмаллик керак, қимдир эгса, тээрққ тўғрилш лозим. Тээрққ, бу ҳақда қачон ялангоқ бўлган эмас, у му-ддон ҳақиқатнинг қўлгайини кийиб юради. Одатда ёлгонини бизнинг идеалларимизга садо-қатда, саннимизда қасам қилиб, ортидан ай-тишади. Тўғри, ҳақиқат ҳеч қачон ўлмайди. Уни гоҳ бажириб, баланд айтгани қўймасча ши-вирлаб юришяверарди. Лекин ҳақиқатга ишон-чи!» У лоқайдлигимиз туйғайлик сўзини мүм-кин. Бундай қимса — жамият учун йўқотишдир.

Тухмайти арзани жуда билиб тузади: унда бир-икки билвосита факт бўлади, қолаверса, у ҳозирча ўз ёлғони учун жазо олмапти. Қўнчилиш шундай ўйлайди: тухмайти қандай уста бўлмасин, уни жазога тортиш мүмкин. Лекин ким исботлаб беради! Мана, жумбоқ. Бугун нима бўлмоқда: «хатани олишда», текши-ришдади. Тасдиқланадими — ҳаммининг оғзи ку-лоғида! Хулосаларни қалин папкаларга бер-

кииб қўйишдади. Айни пайтда тухмайт — жино-ят жазосиз қолади. Ҳеч ким оворагарчилик-ни истамайди. Шунинг учун «ёзувчи» ўзини қотамдай ҳис қилади. У «баландчилик» ёзи-ди. Бизнинг демократиямиз устидан кулади: «Эъ-тибордан четда қолдиришга ҳақларинг йўқ!»

Одатда кишини қоралашганда, ҳалиги киши қора эмалигини исботлаш учун оймаб юғура-ди, комиссияларга тоқат қилади, атрафдеғи-ларнинг ёмон назарига («Бир балоси бор-о!») чиндади. Ҳеч ким тухмайтининг унинг қора-лигини исботлаб беришни талаб қилмайди. Бу адолатдан эмас.

Мени хат ёзишга, бирор ҳақда фикрлашга қарши деб тушунамасликларининг истардим. Биз қатор йиллар ҳиқоятчиға ён бериб кел-дик. У ҳақ бўлгани учун эмас. Бошимиз-ни оғритмаслик учун. Ҳолбуки тухмайт, ҳақорат — жиноятдир. Узбекистон ССР Жиноят ко-дексининг 93-У ССР Олий Советининг 1968 йил 27 июнь Фармониға бинаоин қўйишча бир йил тасдиқланган 112 моддаси «Тухмайти» деб аталади:

«Тухмайт яъни бошқа бир шахсини шарманда қилиш учун ёлгон ва уйдирма хабарлар тарки-ти — бир йилгача озодликдан маҳрум қилиш ёки шу муддатгача ахлоқ тузатиш иши ёқуд ўқиб бўлгача жарима солиш билан жазоланади. БТухмайт қилиш мақсадларига ҳиқоят ёки арза бериш — икки йилгача муддатга озодлик-дан маҳрум қилиш билан жазоланади...»

Қонуний асос бор, лекин у қўлланилмаяпти, деғмайман. Ахир, ҳар кун қайдадир комис-сиялар текшириш билан банд. Лекин ҳали мен тухмайт учун бирор жазоланганини эшитма-дим.

Нарғи томонини — номига иш қўзғалган киши-ни — олайлик. Одатда шов-шув элга тез тарқа-лади. «Ғуноҳкорини эл-юрт кўз ўнгиде ми-лицонерлар олиб кетишди. Текширишлар тутаган айбислиғини аниқласа, ўзи шўпайла!» кириб келади. Менинча, уни яна олиб ке-лиши, коллектив олдиде кечирини сўраб, эълон қилиш керак. Гап инсон эрки, ҳуқуқи ҳақида бормоқда.

Оқлов ҳужини суд практикесидан «йўқолиб» бораётгани ҳеч нимага сир эмас. Суд эълон-де, одамлар кўз ўнгиде айбисини оқлов ўрнига қабилда жимгина ишни ёпиб, раво кўриша, уйига бир қогоз жунатляди, оқлов СССР Олий судининг ўтган йилининг охирида бўлиб ўтган пленумида айтилишича, мамлакатда оқлаш ҳуқу-қларининг соми жуда ос. У текширишга қайтар-илган ишларга қараганда 78 марта қам! «Текширишга қайтарилган» ҳар олти ишнинг бири тўхтатиллади. Яъни, судада айбдорлиги исботланмаган (қонун бўйича, исботланмаган айбдорлик — исботланган айбисилиқлар) қўл-минглаб инсонлар ҳали мунғайб ўларининг айбисилиқларини исботлаш учун оймаб юрида-лар, жазо таҳлиқасида яшайдилар, ниҳоят, икки эллик қогозча оладилар.

Бундай бўлмаслиги керак. Озорқ ташвишдан эринмайлик. Инсоннинг муқарраллигини эл билиб қўйсин. Бу — унга етказилган озорлар-га озорқ таскин бўлади, ҳолос. Акс ҳолда... Инсоният тарихида ёлгон сўзан учун жазо-ланганлардан кўра рост сўзи учун жазола-нганлар минг бора кўпроқдир. Йўлдош Эш-бекиннинг шундай сатрлари бор:

Тўғриси айтаман, ҳақ ким индасам, балким тўппа-тўғри гапирар эди Бугун ёлгон сўзлаётганлар.

Биз ўша даврдиги ёлгонлар нимага олиб келганини кўриб турибмиз. Инсон таҳлика остиде яшай бошлади. — Дилмурод ака, шунча жойга ёзибсиз, бирор марта бошқа йўл тўтиб кўрдизмики? — Мен ёзмасам, у меннинг устидан ёзарди. — Йўз...

Кеча Ҳадрада бир боғдам салфатчиға кўтариб қаршимдан келаятган қизнинг рўйхатига разм солиб турсам, тўғрига келиб аксириб юбор-ди. «Саломат бўлинг!» — дедими: «Сурбет!» — дедим... Билмадим, биз доимий таҳликада яшай-ми, шекилли. Орамизда оқибат кўтарилиган ҳақида кўп гапирляпмиз. Бу ҳам қатта «дарад-ларга» бориб теталяди.

Биз Навоий, Буоирнинг ёлғизликдан туйган мулғларини замонадан дердик. А. Орипов ёзади: Гەر маҳзун бўлса ҳам қалбимда илқом. Ҳар қалай қўлимда шароб тўла юм, Энди бир сажимий дўст ҳам топсайдим, Бахтли санар эдим ўзим батамом.

Йўқ, бу одамозат ёмон кўриш эмас, уни қомил, муқаммал кўриш истигидир. Инсоннинг ўзи — сайра, дейди Э. Вождов. Истагим шукки, бу сайра қоинотда омон бўлмай.

Мақоламини тугатган ҳам эдим. Телефон жиринг-лади. Шаҳарларро алоқа: «Шофиркон сў-рапти — «ўртоқ Бахриев, мақола қимдайлти-ку!» Сизнинг устингиздан «Литературная га-зетатга ёзмаман. Хафа бўлманг! Ҳўлим! Жимиб кетдингиз...»

Мен жимиб кетганим йўқ, тўлқин ичимда эди. Яқинда Қашқадарёдан, иккинчи синф ўқувчиларидан хат олдди: «Синфдошимизнинг отаси — мағазини... Угли яхши кийнади...» Отаси ўғирласа керак... Мен бу хатни кўриб қувоншим ҳам мумкин эди — қараган-е: биз-нинг октябрятларда ҳам икитимойи вождо йўқой! Йўқ, бу ёшда норозиликнинг бошқа, болонларга хос кўринишлари бўлади. Масал-ан, пахламон отиш ёки дўпсолош. Буни бо-лалар учун кеңирса бўлади. Тўққиз ёшли болалар ҳам ҳиқоят ёза бошладим, дедим ан-ча узоқ кеттимиз.

ФАҚАТ БИР НАРСА АЕН: инсон — энг буқоқ бойликдир. Қайта қуриш даврининг етакчи омили бўлиб инсон майдонга чиққани ҳам бежиз эмас. Бирор бир гуноҳкор жазо-сиз қолмагани қабил, бирор бир беғуноҳ ин-сон жазоланиб кетишига йўл қўйиш мүмкин эмас.

Юқоридеги фикрларни фақат Дилмурод Рў-зиевнинг номига айтганим йўқ. Улайманки, унинг арзини Шофиркон район партия комите-ти раҳбарлари қонун бўйича ҳал қилиб бе-радлар. Биз эса эзгулик тарафдоримиз.

Масалан, Ургут районидаги «Эзбекистон» беш йиллик колхозда ҳўжалик бошлиғи 8 сотихга тушди, у ерда Дилмурод Рўзиев қаби ўқитувчига 4 сотих берилган бўлишиди. Бу жуда ҳам Колхозчининг бир-икки қўй-эчки, сигир боқишга макони бўлмас экан, у ҳам мена-чева, сабзавот-ни бозордан олар экан, шахарлик нима қили-син. Менинча, бутун республика бўйича бери-ладиган томорқаларни бир ўлчовга келтириш керак. Бир қилшоқ, колхозга деярликда бу иш айниқса муҳим. Кимдадир ярим гектар бўлса, бошқасида ҳен вако йўқ. Бу норозиликларга, редакцияга ёзилмаган хатларга сабаб бўлади.

Йўқ, бир ўлчовга солиш дегадими, қатталарни қирайтириш тушунамаслиғи керак. Такрор айтарман, колхозчининг томорқаси у ён-бу ён ўғирлиб олгунли бўлиши, ахир.

Акс ҳолда, унинг кўли ишга эмас, қалам-қогоз-га чўзилди. — Дилмурод ака, кун билан ишлаб келиб, кечкурун бамайлиқотир чўй ичиб, телевизор қўриш, болаларнинг қилиб диддан гаплашиш ўрнига, ҳар кеч хат ёзасиз-а! Йиллар ўтаверди. — Нима,

ЎЗОВОЗИ БИЛАН

МОСКВА ГАСТРОЛЛАРИ

Тошкентдаги М. Горький номидаги академик драма театри Москвада ижодий ҳисобот бериши учун етти наомдаги асарни тайлади...

Театрнинг репертуари ҳам бундан тўғривасул олдин унга гаўбарликка келган В. Гвоздовнинг ижодий иштироқлари акс эттирди...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

масини синаб кўрди. У кураши ва бу курашда энг сўнгги чораларга ҳам тайёр...

Ушбу спектаклда муҳим алоҳида роль ўйнайди. Чунки, воқеаларнинг шу бераётган раҳбарлари шу муҳимда (рассом Н. Саврицкий) ҳис этакдилар...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Н. Баграмова (Клава)ларнинг, юқорида номлари тилга олинган ва тилга олинмаган артистларнинг актёрлик ишларида қўринадиган ижтимоий-психологик руҳият...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

воқеаларнинг ҳаммасини айтиб ўтиш ортқичадир. Бироқ режиссёр учун (бинобарин, драматург учун ҳам) истаган дақиқада ярама эҳтирослар босими остида...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

спектаклнинг боришини ва артистларнинг ягона мақсад йўлидаги умумий кўтаринкилигини белгилаб берди. Песада инкита солист-исёнкор Мак Марфи (П. Гаврилов) ва ўз беморларидаги индивидуаллигини йўқ қилган интилуви шифохона директори Рэтчет (Л. Грязнова)дан ташқари спектаклда жуда кўплаб образларнинг, яъни доҳий Ветлу (В. Павленко) ва Хардинг (С. Коноплевнин, Чезвик (С. Аулов), Мартин (М. Каминский) билан Билли Биббит (А. Фельдшер)ларнинг ижроси эса қолади...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

хил асарларни кўрсатишдан иборат ўз манфаатлари ҳам бўлади. Назаримда, А. П. Чехов «Чайка»сининг репертуарга киритилганлиги айнан шу мақсадни — артистларни, аввало Аркадина родини ижро этувчи Л. Грязновани ва умуман труппани классик асарларни ижро эта олиш имкониятларини кўрсатишни кўзда тутган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

Театрнинг репертуаридаги энг гулабон спектакллардан бири А. Гельманнинг «Зинуля» сени ҳам айнан В. Гвоздов саҳналаштирган...

ХАЛҚАРО ҲАЁТ 15 АВГУСТ — ХИНДИСТОН МИЛЛИЙ МУСТАҚИЛЛИГИ КУНИ ҲАМКОР ВА ҲАМЖИҲАТ

Эриқларер ва тинчликсевар хинд халқи эртаги тарихий ҳисобат — ўз мустақиллигининг 40 йиллигини нишонлайди. Бу миллий байрам бизнинг мамлакатимиз халқлари учун ҳам катта шодона ҳисобланади...

СССР ва Хиндистон ўртасидаги дўстлик алоқалари ва асрилик аҳналарига эга, Хиндистон ҳукумати раҳбари Жаҳонгарал Неру биринчи элисини Москвага жўнатган экан шунда деганди: «Сиз ўтмишда чет эл ҳиммдорлари томонидан биздан ажратиб қўйилган дўст мамлакатга борласиз. Қўлдан бўлиб берилган фурсатни энди тўлдирингиз ва Совет Иттифоқи билан алоқаларимизни мустақамлашнинг лозими...

СССР ва Хиндистон ўртасидаги дўстлик алоқалари ва асрилик аҳналарига эга, Хиндистон ҳукумати раҳбари Жаҳонгарал Неру биринчи элисини Москвага жўнатган экан шунда деганди: «Сиз ўтмишда чет эл ҳиммдорлари томонидан биздан ажратиб қўйилган дўст мамлакатга борласиз...

СССР ва Хиндистон ўртасидаги дўстлик алоқалари ва асрилик аҳналарига эга, Хиндистон ҳукумати раҳбари Жаҳонгарал Неру биринчи элисини Москвага жўнатган экан шунда деганди: «Сиз ўтмишда чет эл ҳиммдорлари томонидан биздан ажратиб қўйилган дўст мамлакатга борласиз...

ларимизда малака оширилар. СССРда 100 мингга яқин хиндистонлик мутахассис тайёрланди. Айни пайтда кўплаб хинд ёшлари Тошкент Давлат университетига ва Ўзбекистоннинг бошқа ўқув даргоҳларига таълим олоқларда...

Хиндистон билан маданий алоқаларини мустақамлашнинг лозими, биз бу мамлакат билан қўшнилик ўшашиш орамизда талайгина ўшашишлик ва умумийлик мазмуни қарама-қарши эҳтиётлар бўлган эмас ва ҳеч қачон бўлиши керак эмас...

СССР ва Хиндистон ўртасидаги дўстлик алоқалари ва асрилик аҳналарига эга, Хиндистон ҳукумати раҳбари Жаҳонгарал Неру биринчи элисини Москвага жўнатган экан шунда деганди: «Сиз ўтмишда чет эл ҳиммдорлари томонидан биздан ажратиб қўйилган дўст мамлакатга борласиз...

СССР ва Хиндистон ўртасидаги дўстлик алоқалари ва асрилик аҳналарига эга, Хиндистон ҳукумати раҳбари Жаҳонгарал Неру биринчи элисини Москвага жўнатган экан шунда деганди: «Сиз ўтмишда чет эл ҳиммдорлари томонидан биздан ажратиб қўйилган дўст мамлакатга борласиз...

ҚАРДОШЛАР САҲНАСИДА

Ўзбекистон ССР халқ эъзувчиси Саид Аҳмадининг «Кув» комедиясини Кўбей Сейдахонов таржимасида Мухтор Авазов номидаги Қозогистон Давлат академик драма театри муваффақият билан саҳнага қўйди...

Совет Иттифоқи Қаҳрамони Хоншапа Нуралдилов номидаги Чечен-ингуш АССР драма театри Ўзбекистон ССР халқ эъзувчиси Саид Аҳмадининг «Келинлар кўзғолони» комедиясини муваффақият билан чечен тилида намойиш қилмоқда...

САНЪАТКОРНИНГ ИЖОДИЙ ҚИЁФАСИ

Санъаткор шахси қандай шаклланади? Бу саволга «Фан» нашриёти (1986 йилда) чоп этган Т. С. Золотниковнинг «Ҳозирги совет театрида шахс муаммоси: актёр ва режиссёр» деган китобида батафсил мавоб берилди...

Санъаткор шахси илгор идеалларни барқарор этишга ижодий, онгли ёндашиш билан белгиланади. Бугунги актёр ва режиссёрнинг ижодий шахсияти қўлама ҳаётий воқеаларни энг илгор позициялардан туриб таҳлил қилиши ва санъати билан ижтимоий идеалларни қай даражада намоён этишига боғлиқ...

Санъаткор шахси илгор идеалларни барқарор этишга ижодий, онгли ёндашиш билан белгиланади. Бугунги актёр ва режиссёрнинг ижодий шахсияти қўлама ҳаётий воқеаларни энг илгор позициялардан туриб таҳлил қилиши ва санъати билан ижтимоий идеалларни қай даражада намоён этишига боғлиқ...

ШОИРГА ЁДГОРЛИК

Таниқли ўзбек совет шоири Усмон Носирнинг асарларини китобхонлар ахши билдиллар. Ижодкорнинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида кейинги йилларда бир қанча ишлар қилинмоқда...

Шоирга ёдгорлик. Таниқли ўзбек совет шоири Усмон Носирнинг асарларини китобхонлар ахши билдиллар. Ижодкорнинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида кейинги йилларда бир қанча ишлар қилинмоқда...

Шоирга ёдгорлик. Таниқли ўзбек совет шоири Усмон Носирнинг асарларини китобхонлар ахши билдиллар. Ижодкорнинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида кейинги йилларда бир қанча ишлар қилинмоқда...

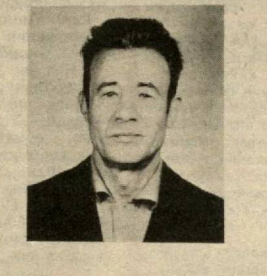
ДЎСТЛАР УЧРАШГАНДА

Шу кунларда ҳамма жойда тобора яқинлашиб келаётган Улуг Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллик тўғина катта таъбирлар кўрилувчида. Бу санъат ижодкорлар ҳам муносиб ҳозирлик билан бормоқдалар...

Шу кунларда ҳамма жойда тобора яқинлашиб келаётган Улуг Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллик тўғина катта таъбирлар кўрилувчида. Бу санъат ижодкорлар ҳам муносиб ҳозирлик билан бормоқдалар...

Шу кунларда ҳамма жойда тобора яқинлашиб келаётган Улуг Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллик тўғина катта таъбирлар кўрилувчида. Бу санъат ижодкорлар ҳам муносиб ҳозирлик билан бормоқдалар...

Низомжон ПАРДА — 50 ЕШДА

Хурматли Низомжон Парда! Сизни 50 ўшингиз билан қизғин табриқлаймиз! Сиз 1962 йилда Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтини битирган, ўз мураббийлик фаолиятининг ижодий иш билан биргаликда давом эттирдик...

Хурматли Низомжон Парда! Сизга кутлуг 50 ўшингиз ерефасида сийҳат-саломатлик, узоқ умр, келгуси ижодий ишларингизда эса янгида-янги ютуқлар тилаймиз...

Хурматли Низомжон Парда! Сизга кутлуг 50 ўшингиз ерефасида сийҳат-саломатлик, узоқ умр, келгуси ижодий ишларингизда эса янгида-янги ютуқлар тилаймиз...

ҲАВАСКОР ТЕХНИКЛАР КЎРГАЗМАСИ

Ленин орденли Бутуниттифоқ иxtирочилар ва рационализаторлар жамияти республика Советининг Тошкентдаги техниклар уюшмаси фестивали доирасида ҳаваскорлик техник ижодиёти республика кўргазмаси ўтказилмоқда...

Ленин орденли Бутуниттифоқ иxtирочилар ва рационализаторлар жамияти республика Советининг Тошкентдаги техниклар уюшмаси фестивали доирасида ҳаваскорлик техник ижодиёти республика кўргазмаси ўтказилмоқда...

Ленин орденли Бутуниттифоқ иxtирочилар ва рационализаторлар жамияти республика Советининг Тошкентдаги техниклар уюшмаси фестивали доирасида ҳаваскорлик техник ижодиёти республика кўргазмаси ўтказилмоқда...

СУРАТДА: Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши.

Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши. Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши. Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши...

Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши. Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши. Хиндистон пойтахти Дехлиннинг умумий кўриниши...

Муҳаммад ҲАМРОЕВ

КАТТАКОНИНИНГ ПУЛЛАРИ

«ШУМ БОЛАНИНГ ТОҒАСИ» ТУРКУМИДАН

Шум болажон! Маҳалла-дагилар менга шум боланинг тоғаси дейишади. Чамамда сenga тоға бўлишга арзғулик бирор бир савоб иш қилганим йўқ. Тўғриси айтсам, сenga тоға бўлишнинг охири вой бўлишни сезиб турибман, лекин наложо, қон билан кирган жон билан чиқади, деган экан машойхлар. Кей яхши-си саргузаштларимдан уч-тўрттасини эшит, зора «тоғасиз» деб ордимдан эргасанг-у, маҳалла кўй олдидан мен янама гердайброқ юрсам.

Шундай қилиб дегин, жиян, Мустафо сартарош мен бўламан. Сартарошхонада гап кўп. Казо-казоларнинг ойма-тилдаларию, таннос ойтиб-ларигача ҳамма-хаммаси — бизнинг мижозларимиз. Уларнинг жағи-жағига тегмайди. Қайси амалдорнинг хотини яна бир қайси кичик амалдор фарангй тақинчоқлар соғва қилгандан тортиб, қайси бир гастроном директор қайнасаннинг муборак тўқсон ўшини қутлаб «Йигулди ҳади қилганигача теша тегмаган яғлиқларини биздан сўра. Кунин кеча тароу-қайчани йиғиштириб, энди мулла жирингани санаётиса, Бўрибоев акамизнинг котиблари — Лайлохон бевақт эсган шомолдай таширф буюриб қолдилар. У киши-ку мендан доим хурсанд. Узимам хизматини қотириб қўяман-да. Лайлохон хизматидан кейин битта бели синмаган ўнтаклини шундоқ қўлимга тутқази-дилар-у: «Мустафчик, чао!» — дейдилар...

ҳам билибди, дейсан. Уша кеча уйкум келмади. Бўрибоевнинг пуллари қанчаю, қаврада эканлигини билгим келаверди, билгим келаверди. Тонгга қин миёмага бир антиқа фикр келдики, асти қўй-верасан, жиян.

Эртасига ишга бормадин. Тўшдан кейин кўкчаллик оғай-ниларим — Қорғад соқов билан Бухгалтер Ҳодиди тара-шани толиб бор гапни тушун-тирдим. Чойхонада бир қозон ошини пок-поксиза тушириб, бир пиёла чай устидан режа тўздики. Бу кечаман уйку нима-лигини билмадим, амаллаб тонг оттирдим.

Келишганимиздек, чошқоғда Қорғад соқов билан Ҳодиди тараша «сиз уриб» дэзмон-ланган қора костюм-шимда, галстук тақиб, папка қўлиқ-лаб маҳалла идораси олдидан ўтирган чоллардан Бўрибоев-нинг уйини суриштиришарди. Дарҳол бориб орага суқилдим. Қорғад соқов аяқор билан кўзойнагини тўғрилаб, мен

кўрсатган томонга шошмай қадам ташлади. Қопагон ит қуаган шумтақаддай шатавоқ отиб, Бўрибоевнинг уйлари томон югурдим. Улкам ор-зимга тикилиб, дарвозадан кириб салкам дод солай де-дим-ов:

— Рихси кеннойи, ҳов, кеннойи. Ҳой, ким бор ўзи... Бўрибоевнинг хотинлари овқилан югуриб ҳовлига чиқдилар.

— Кеннойи, бўлинг тезроқ, — дедим қалтираб, — бўлинг, икки киши уйингизни тинтув қилиш учун келишотти.

Кеннойи кўпни кўрган аёлми ё эрига ишонадими, ҳар ҳолда, мени бамайлихотир сўроққа тутта бошладди:

— Узингиз бос напасинг ўчқур, ким ўй Мелисам? — Э у бўлсам гўрайди, бўлинг қалтириб бор нараси-ни! Битта алғо-далғо. Улар-нинг биттаси оғздан гуллаб қўяди, Азроил акамизни қа-машибди.

Кеннойи «вой мен ўлай» дедилар-у югуриб ичкарига кирдилар. Орқаларидан югур-дим. Ошхонадаги «Эйла» ах-доннинг орқасидан бир эски, титилиб кетай деб турган чамадонни менга тутқазиб: «Йўқот» — дедилар.

— Қайга, дедим қалтираб. — Уйингга опчи! Бўл тез-роқ!

— Э йўқ, мени бошим ик-китам! Бола-чақам бор... — Бўл, кир ўрага ташла тезроқ, чамадон билан ташла! — Яна борми? — Йўқ, бу ерданмас, бошқа жойда, уни тополмайди.

Чамадонни қўлиқлаб кир ўра томон югурдим. Э, жиян, нимасини айтсан, бир чама-дон лиқ тўла ўнталиғи, йигир-ма бешталлик пақчаси бузил-маган пуллар кесилган қопдан тўкилган кўмдай «шу» этиб, ўша ёққа... ҳа ўша ёққа тў-килди. Лойқага тушган пуллар-дан хандақдай чинилар гув этиб уйчи чиқди. Бир сасиди-ей...

Чамадонни олиб чиқиб гул-

зорга улоқтиришимни бил-ман, дарвозадан «Ким бор» деб салобат билан Қор-ғадиди ва Ҳодиди кириб келишди. Бай-бай, Қор-ғаднинг савлатидан от хўрқа-ди. Кеннойилар ҳам бунақа савлатдор одамни биринчи бор кўришлари бўлса керак, қўл қовуштириб, мулозамат билан «Келинлар, келинлар» деб, рангларни оқариб пешвоз чиқ-дилар.

— Ҳўш, — деди Ҳодиди пап-касини очиб, аллақандай ўқ-гозаларни оларкан, —бу уй Бўрибоевнинг уйлариими?

— Ҳа, Бўрибоевники, ни-майди! — дедим ҳозиржавоб-либ билан кеннойиларни оғиз очтиришга қўямасдан.

— Ҳўш, тинтув қиламиз, қозғамиз бор прокурордан. — Прокурордан! Оқами-нинг ўзлари прокурор бўлса-лару, сиз у кишининг уй-ларини тинтув қиласизми? Еки ўзлари қозғазиб бер-диларми?

— Ҳм, — деди Ҳодиди ана қозғаларни тиктиларкан, — бу уй номери ўтти учми? — Ҳа, ўттиз уч! — дедим дағдага билан.

— Уста Олим кўчасими? — Э, йўқ, дўстим, бу кўча уста Ҳалим номи билан ата-лади. Сизга кининг уйи керак ўзи?

— Кенгадига гастроном ди-ректори Исрофил Бўрибоев ҳибсага олинган. Уста Олим кўчаси, ўттиз унчики уйда туради. Биз шу уйни тинтув қиламиз, деб келганимиз.

— Дўстим, — дедим бамай-лихотир, тантанавор оҳангда, — Бу уй прокурор Бўрибоев аканинг уйлари. Уста Ҳалим кўчаси, номери ўттиз уч. Савол борми?

— Йўқ, йўқ, уэр, кечира-сизлар, адашибмиз, — деб Ҳодиди эшик томон йўргалади.

Соқов хумпар келишганимиз-дек бир оғиз ҳам гапирмади.

Кеннойимиз менга қараб «Ваҳма қиламай ўй, ҳезелек» дедилар-у, кир ўра томон югурдилар...

Кечқурун овқатлабни ўтир-сам Азроил акам кириб, мен билан нақ ўлтириб қўришдиким. Дастурхонга тақлиф қилдим.

Оби-вагонимиздан бир қосани пақсов тушириб, оҳиста гап бошладилар:

— Энди, ука, ўзингдан қолар гап йўқ, тиркичкилик, бола-чақ, дегандай. Эрта ман ўлиб кетсам, бу бедоволар бир парча онга зор бўлмасин дейман-да. Мана шунча йил девор-дармиён қўшимиз, ис-сигимиз ҳам бир, соғуғимиз ҳам бирор ёлғирқоз юйни ҳа-ракатини қиларми. Хуллас, кеннойингни гапларидан хафа бўлма. Минг қилсам аёл аёл-да.

Яқшабна кун қалган саҳар-да боғдаги гулларни қайчи-каб юрсам, ҳовлиларимиз ўр-тасидига девор ортида икки кишининг гўнгилаб гапирша-ётгани эшитилиб қолди. Аз-роил акам жиянлари Мурсо-ропга буйруқ берардики: «Сомон бозорга тур, иккита мардикор топ. Йигирма беш-дан бераман, ҳалиги хоҳла-ганингга де, кир ўрани... ҳа, тушундингми бўл, тезроқ. Мен ўзим бор пайта...»

Бу воқеадан роппа-роса бир ҳарфта ўтгандан кейин мен ша-ҳардаги таннос аёллар сарта-рошхонасининг бош сартароши вазифасига кўтарилиб кетдим.

СОЧ ЎРИБ КЎРГАНМИСАН?

Корхона ишлаб чиқариш мажлиси бугун негадир тезроқ тугади. Ходимлар секин-секин тарқалишпти. Кенг даҳлиздан ўтиб, ўз хоналарида таассу-ротларини баён этишга оши-қётган Олдибек Қолдибека сўз қотди:

— Ҳўжайин нутқларида ка-мина ҳақида илиқ фикрлар айтдилар. Ҳурмат ўр-да, ака-си.

— Қўйсанг-чи, биродар. Ме-нинг олдидан сенинг «адо-катинг икки пул. Ҳар кунги тушликни ким келтиради? ка-мина! Бор-ховли юмушлари-ни ким қилади? камина! Жи-ячаларини ҳар кунги яслга обориб-обелиш-чи! Яна ками-на!

— Зап олдиг-да, олавер! Кеннойимнинг кирларини ким сиқиб беради, жиячаларнинг тувагини ким тозалайди, но-зик меҳмонлар келса ким қарайди? Еки «Йигулдининг та-гидан чиқмайдиган ҳам ўзим, дериш!» Бу одамни гап-нини-ей!

— Меникнинг олдидан сиз-ники ҳолва! — Олдибек сто-ни четлаб Қолдибека ҳез-ланди. — Ҳаммомда акажи-онимнинг йўгон белларини ўқалаб қўйиш, кир ювишдан осонми? Уқалайвераман, уқала-йвераман, уқалайвераман! Қани энди, бас десалар. Жо-ним халқумимга келса ҳам гинг демайди-я, номер! — Ким номерд! Сотти Сот-тевичими!!

— К-кечирасиз... — Шу... кийимларга ҳам ўзим даэмол босвораман. Уч сўлкавий ёнга қолади. Бир кун-ни десангиз, хўжайиннинг кулоқларидан бир тук кўриниб турибди. Шартта айтдим. Шу

Корхонамизда хўжайлик ҳис-обидати қўрилиш бригадаси тузишди. Иван Петрович маъруза қилди:

— Бунақаси кетмайди, ўр-тоқлар. Ҳамма жойда бор, бизда-чи? Замон сenga боқ-масам, — деганлар...

— Нима қурарканмиз? — сўради.

— Юксак Маданият Са-ройи курамаиз, — тушунтир-ди Иван Петрович. — Тўғ-ри, қурилишга ҳозирча гийшти фақат ваъда қили-шгапти, ҳолос. Илгари за-монлар бўлганда, битмай қолсаям бошлайверардик, ҳозир эса — худо арасин. Ҳўш, бундай қиламиз. Бригада ишсизликдан сар-гайиб ўтирмайлик учун бор-гилшлардан минбар кура қол-син. Унинг ўртасидан туриб мен кейин саройни тантана-лаи равишда очарман.

Биз тез кунда ҳақаматли минбар қуриш. Бу орада ваъда қилинган гинш ҳам келди. Уни ҳисоблаб зиқ-дик: «Темайдиган минбарга қан-ча гинш кетган бўлса, шунча етмайди».

— Вақт кетпти, — деди Иван Петрович. — Қури-лишни бошланглар. Кейин бўр илжонин топаримиз. Биз шиддат билан ишга

сизнинг хусинигизга соя ташлаб турибди, дедим. Шарт узиб бердилар. Ураб қўй-дим эсдаликка.

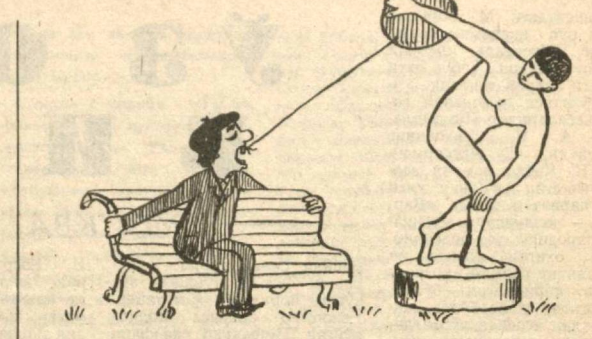
Қолдибек мот қилдимми, дегандек мағрур жилмайди. — Мен ҳам ўтган йили бир эсдалик олгандим. Шу... акамизни пиёлаларининг учу-чиб кетган экан. ГУМдан хитойи пиёла соғва қилиб, хўжайининикини олиб қўй-дим. Нафасларни теккан, ҳа нафаслар...

Шу пайт эшик очилиб Сот-ти Соттевичнинг йўгон га-вдаси ичкарига суқилди. — Ассалому-алайкум, хў-жайин, — баравар чўғурлаш-ди икковлон.

— Валайкум, дўмбоқча-ларим, қўзимчоқларим. — Минг раҳмат, хўжайин! — Камина, куйроққа кў-тарилпти. Сизларга энди Ко-мила Содиковна келптилар. Садокатини кўндан бой берманглар, паллоңларим. — Куллуқ, куллуқ, хўжа-йин!

Олдибек ширин хомуза тортади. Инча: «Қомила Со-диковна...» деб хўрсинади. Сўнг Қолдибека дейди: — Ҳеч соч ўриб кўрганми-сан!.

Э. ҲАСАНОВ

Рассом Д. ВИКНЯНСКИЙ

Рассом Р. АХМЕДОВ

ДУНЁ КУЛАДИ

Ярим тун эди. Езувчи сайр қилиб юрган эди. Бир-дан қоронгуликдан йўлтўсар-нинг овози эшитилди: — Сумкани узат!

— Сумкам йўқ, — деди езувчи оҳиста. — Пулни чиқар!

— Афсуски, пулим ҳам йўқ! — деди у яна туноҳ-қорона. — Бўлмаса, узук ва соат-ни чў! — сўқинди қароқчи. — Улар ҳам менда йўқ. Мен езувчиман!

— Бўпти. Унда бирорта хижоа айтиб бер!

— Жаноб профессор, не-га шундай жалада ҳам зон-тингизни оймайсиз? — Ия, мен уни уйда қол-дирибман, деб ўйлабман.

Кучли паршиохотирлик нима? Бу — соатини эсдан чиқариб қолдирибман, уни олиб келиш учун вақтинг етармикан, деб чўнтагидан соатни чиқариб қарашдир.

Еш драматург театр ди-ректорига асарини берад экан, тушунтири: — Асаримдаги воқеалар кичик бир қишлоқда кеа-ди. Директор пьесани варақ-лаб кўриб деди:

— Сигирингиз қанча сут берипти? — Ўн литр. — Қанча сут сотласиз? — Ўн беш литр.

Немисчадан ўтказмон НУРМАТОВ таржималари

Нихоятда сергап бир жур-налист машҳур Езувчига таниш санъаткор маданият-сизлигиндан шикоят қилди: — Қаранг-а! — деди у жаҳл билан, — мен унга та-пиратганимда башарамга қараб роса 19 марта эснаса бўладими!

— У эснамаган. Сизга би-рор нима домоқчи бўлган бўлса керак. — Сигирингиз қанча сут берипти? — Ўн литр. — Қанча сут сотласиз? — Ўн беш литр.

Немисчадан ўтказмон НУРМАТОВ таржималари

рорта «уддабурон» топинг-лар. Биз «уддабурон»ни ёлла-дик. — Қардан бўлса ҳам гинш топасан! — унга фатво берди Иван Петрович. Бир кун ўти, икки кун, уч кун — бизга гинш беришди. Сар-ройни қуриб битказдик. Иван Петрович биновни тантанали очит иш учун минбарга кўта-риди. Лекин оғиз жуфтлаб ултурган эди ҳамки, минбар гуп этиб қулади.

Биз гиншлар уюмидан Иван Петровични каллаб чиқариб олдик. У бизга ва-қараш қилди: — Бу нима ўртоқлар, ким бундай қуради, — деди ўп-калаб.

Биз ерга қардик, «удда-бурон» эса гўнаҳкорона жа-воб қилди: — Узингиз қандай бўлма-сини гинш топ дегингиз-ку? Мана, минбардан олиб ту-ришга тўғри келганиди.

Иван Петрович лат еган жойларини силаб-сийлаб қатъий деди: — Келгуси сафар минбар-ни албатта итисдоқ қилин-ган гиншлар ҳисобига тик-лаймиз.

Куйида андижонлик Ш. Ота-қўшевнинг суратини изоҳ-лашми сиз газетхонлар эти-борига ҳавола қиламиз.

ЧОЙХОНА МАЪМУРИЯТИ

Рассом Ш. СУВҲОНОВ

Умаралди ҚУРБОНОВ МУСИЧАНИНГ АРМОНИ

Омонат тўп Усица, Шамол летгач Учариб, Бутқар аро Муаддираб, — Мусачча дер Усица: — Узингизда Ҳамма аёб, Уир ўтар Гашилка: Ҳаёт дарсин Берилло, Училадик... Ешлиқда...

СИЗ ҚАНДАЙ ИЗОҲЛАНСИЗ? АТС БОШЛИГИ ПЕНСИЯДА

Газетамизнинг шу йил 18-сониде «Сиз қандай изоҳлай-сиз» рубрикаси остида тўра-қўрғонлик Мақдам Мақду-довнинг расм-топишмоғини эълон қилган эдик. Муш-тариеларимиздан кўпчилигинг илтимосига кўра унга жавоб ёзиш муддатини ана шу заўтардик. Натига чекки бўлмади. Чойхонамиз ҳазина-сига 10 папкадан ортиқроқ изоҳномалар келиб тушди.

Редакцияда ҳодими 30 ми-нуту кам 2 соат икнда уларни қўлма-қўл санаб чиқди. Мак-тублар оз ҳам эмас, кўп ҳам эмас, роппа роса 826 та экан.

20 кишидан иборат кон-курс ҳайъатининг 10 кунлик тинимсиз меҳнат фаолияти оқибатида куйидагилар изоҳ-гўйлар орасидан гонлиб деб топилди.

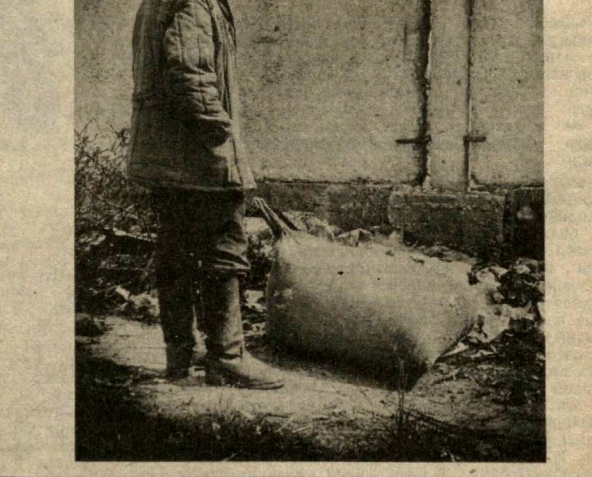
Биринчи даражали мукофот берилмади. Иккинчи даража-ли мукофот Андижон область Ленин районидан. Набижон Қўзиева: «АТС бошлиғи пен-сияда» деган изоҳи учун бе-рилди. Иккинчи даражали мукофот билан яна қоракўллиқ А. Қўчқоров, Бухоро шаҳри-лик И. Каримов, марйонлик И. Халилов, ўшлиқ Т. Пирма-тов «Буданинг штегсиз қоро-вули», «Телефон будкасида ноёб буюмлар кўргазмаси», «Тўрақўрғон АТСнинг ёрдам-чи хўжалиғи», «Ярмарка-87» изоҳлари учун тақдирланди.

Шунингдек, 100 дан ошмик изоҳ муаллифлари рағбатлан-тирувчи мукофотларни кўлга киритдилар. Биз мукофотга сазовор бўлганларни кутлай-миз ва расм-топишмоқда изоҳ қўйлаган бошқа газет-дорчилигини билдирамиз.

Шу билан бирга, Чойхона-миз маъмурияти расм-топиш-моқда назмнаглик газетхон-лар (Тўрақўрғон районини яхши билишган учун) қўллаб изоҳлар жуфтишганини ҳам таъкиллаб ўттишим истардик. Кейинги пайтларда газет-хонларимиздан қўллаб кат-лар келиб турибди. Улар ўз мактубларида Шум бола сакхисада расм-топиш-моқлар билан бир кеторда қизиқарли савол-жавоблар, ақиялардан намуналар, ви-кториналар бериб бормиш-миз ва изоҳли суратлар-нинг энг яхшиларини тез-тез эълон қилиб туршишимизни сўрашган. Бундай тақлиф ва иштиклар газетамизнинг ке-ляинги сонларида албатта инобатга олинади. Газетхон-

ларимизнинг ўзлари ҳам энг яхши изоҳлоб суратлари ҳамда бошқа яхши материал-лари билан фўл катнашиб туршиларини илтимос қила-миз.

Куйида андижонлик Ш. Ота-қўшевнинг суратини изоҳ-лашми сиз газетхонлар эти-борига ҳавола қиламиз.

Чойхона маъмурияти

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ БАҲОСИ 10 ТИЙИН ҲАЗРАТ-ҚҮЛОВ (масъул секретарь), Комля ЯШИН.